

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 3 - 2011

Bergen:

Ett hus, to kommuniteter s. 38

TO PRIORINNER: SR. MARY OG SR. ANNA. FOTO: © ANNE SAMUELSEN

- Lørdagskristendom s. 9
- To tårn på Tiller s. 10
- Olavsarven – klisjé eller kraft s. 14

- Klokkenes kronikør s. 18
- Motreformasjon på norsk s. 28
- Å snakke om Gud med barn s. 32

**Evige løfter
i Arendal** s. 6

Skolere nessanse?

Det er som kjent vanskelig å spå, særlig om fremtiden. Men det virker som om vi befinner oss ved starten av en veritabel skolere nessanse i det katolske Norge.

I mars godkjente utdanningsdirektoratet opprettelse av videregående skole for inntil 270 elever i tilknytning til St. Paul skole i Bergen. Godkjennelsen gjelder alt fra i høst, men skolen vil starte opp med sitt første trinn om et år. Den ekstra forberedelsestiden kan sikkert komme godt med, for her snakker vi om et veritabelt løft. De to første årene vil gymnasen bli drevet i midlertidige lokaler. Det første trinnet blir tatt opp med et planlagt antall på 50 elever. To trinn blir tatt opp i 2013 før det blir full drift i nye lokaler fra 2014.

De nye lokalene skal ligge i Franciskus Xaveriussøstrenes tidligere sykehus, Florida, noe som er passende. For selv om det aldri tidligere har vært en katolsk videregående skole i Norge, har det vært grunnskoler i de fleste menigheter – noe som bare var mulig på grunn av søstrenes innsats.

Biskop Johannes Olav Fallize, som styrte Kirken i Norge i 35 år, og la grunnlaget for den menighetsstrukturen vi fremdeles har, hadde sterke meninger om hva som skulle til for å lage en levedyktig kirke. Han ønsket både sykehus og skoler i alle menigheter og så utrolig nok ganske mye av det målet realisert. Opprettelsen av mange av datidens menighetsskoler må med nåtidens øyne fortone seg som galskap. I motsetning til sykehusene, som kunne gjøre regning med ikke-katolske pasienter, var skolene lenge nesten rene menighetsforetak – og menighetene var små. Fallize tenkte fremover og opprettet menigheter der de strategisk burde ligge i forhold til norsk geografi og befolkningstetthet, nærmest uavhengig av antall katolikker som faktisk bodde på et gitt sted. Det viste seg fremtidsrettet. I dag er vi glade for at det ble bygget for mange og for store kirker, for nå er de stort sett overfylte.

Med skolene så det lenge ut til å gå annerledes. Det var tungt å opprettholde

dem på et nivå som moderne foreldre og skolemyndigheter var fornøyd med. Og mange tenkte nok at det var greit slik. Skolene var åpnet i en tid hvor katolsk gettomentalitet var fremherskende. Det gjaldt å beskytte den oppvoksende slekt mot ukatolsk påvirkning. De nasjonale skolene var uttalt lutherske, og den lille katolske minoriteten var truet. Etersom tidene forandret seg, var slike skoler kanskje passé? Likevel, mens alle de katolske sykehusene ble stengt, overlevde tre skoler: i Oslo og Bergen, og – mot alle odds – i Arendal. Det siste er et eksempel på hvor mye én mann kan utrette, for selv om Arendal var en av Sør-Norges minste katolske menigheter, hadde de en sogneprest, p. Alan Littlewood, som var skolemann på sin hals. Han klarte å holde St. Franciskus skole gående fordi kvaliteten var så høy at den tiltrakk seg mange ikke-katolske elever. Også i Oslo og Bergen ble det vanlig at ikke-katolske foreldre valgte et katolsk skoletilbud for sine barn.

Og så begynte vinden umerkelig å snu. På 90-tallet gjennomførte St. Paul skole en omfattende oppgradering initiert blant annet av sogneprest Bernt Eidsvig. Lille St. Franciskus i Arendal utvidet med ungdomstrinn i 2003. Og mest utrolig: I Bodø ble det opprettet en helt ny katolsk skole i 2004. Også der var kontinuiteten tydelig: St. Eystein skole bruker en bygning hvor søstrene tidligere drev blant annet ungdomsklubb. I det siste har foreldre og andre ildsjeler i flere menigheter begynt å snakke om muligheten for å starte skole, mest konkret i Drammen.

Hvorfor snudde det? Større elevgrunnlag er en del av forklaringen. Våre menigheter har vokst dramatisk, og mange kommer fra land der katolske skoler er en selvfølge. Dermed begynner flere foreldre å etterlyse slike skoler. Dessuten er vi kanskje som samfunn på vei inn i en tid med mer åpenhet for privatskoler?

Skal katolsk skoledrift ha noe for seg, må skolene tilby noe annet enn de of-fentlige, og de må ha foreldrenes støtte. De må holde et godt faglig nivå og ha et positivt miljø. Biskop Fallize truet med

ekskommunikasjon av foreldre som ikke sendte sine barn i menighetsskolen; vår tids rekruttering må nok spille på andre strenger. Katolske skoler burde ha en fremtid rett og slett fordi de er steder der hele sannheten om mennesket kan forkynnes i en tid hvor et reduksjonistisk menneskesyn er på fremmarsj. Jeg mener filosofen Jacques Maritain sa noe i retning av at i vår tid er Kirken den store forsvarer av mennesket, og det tror jeg han hadde rett i. Hvis våre skoler blir steder der hver enkelt elev kan utvikle seg som et helt menneske, har de virkelig en misjon.

Hinsides alle diskusjoner om pedagogiske metoder er det hevet over tvil at mye står og faller med læreren. Kirken har hatt strålende og nytenkende pedagoger i sine rekker, for eksempel en Maria Montessori eller en Don Bosco. Det er flotte fotspor å gå i. Så her kommer en utfordring til unge katolikker: Ta lærerutdanning!

Heidi H. Øyma

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Utgis av:
Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 3. 2011, årgang 123 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:
Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01 E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:
Kristine Dingstad (KD), Sr. Anne Bente Hadland OP (ABH),
P. Per Einar Ödden (PEO)

Fast medarbeider:
Gunnar Wicklund Hansen (GWH)

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:
Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Grafisk utforming: Peter Bjerke

Trykk: JMS Mediasystem **Opplag:** 49 350

Redaksjonsslutt: 26.5. Deadline for neste nr: 17.8.

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Gaver til St. Olav kirkeblad fra utlandet:
Sparebanken Pluss, Postboks 200, 4662 Kristiansand
BIC/SWIFT: PLUSNO22 IBAN: NO43 3000 2275 321

Tromsø

Vår Frue og den fromme keiserinne

Av Elsebeth Thomsen

I år kan Vår Frue kirke, hovedkirken i Tromsø stift, feire 150-års jubileum. I den anledning har jeg på oppfordring skrevet denne lille historien om et stort mysterium i kirkens inventarhistorie.

Historien handler om det såkalte keiserinnemaleri, som ingen vet hvor er i skrivende stund. Det finnes meget få fakta om maleriet, men fra et utydelig fotografi og sparsomme opplysninger vet vi at det var stort (ca 1,5 meter i bredden), gammelt og ble gitt som gave av keiserinne Eugénie til Vår Frue kirke. Motivet var «Kristi gravlegning», og maleren var spansk.

Keiserinnen og maleriet

Den spanske adelsdame Eugénie de Montijo (1826–1920) ble keiserinne da hun ble gift med Napoleon III i 1853. Etter keiserdømmets fall bosatte ekskeiserinnen seg i England, hvor Napoleon III døde i 1873. Keiserinnen var en from katolikk som var kjent for sin støtte til Den katolske kirke. Det er derfor slett ikke underlig at hun gav et verdifullt maleri til kirken i Tromsø, som hun hadde besøkt i 1890.

Maleriets mulige forhistorie

Det viser seg at Napoleon III i 1853 fikk en del malerier av Jusepe de Ribera (ca. 1591–1652) fra en «amatør», M. Barbey. De Ribera ble født i Spania og flyttet etter sin utdannelse til Roma og deretter til Napoli i 1616. Han ble kjent for sine voldsomme motiver, blant annet mange bilder av nedtakelsen fra korset og gravleggingen. Hans malerier finnes på mange kjente kunstmuseer, blant annet Louvre; og herfra stammer opplysningen om M. Barbey og Napoleon III, som gav bilder av Ribera videre til museet i 1853 og 1868. Det er ikke umulig at han be-

Vår Frue kirke med keiserinnemaleriet over korbuen. Bildet stammer fra *Tromsø Bys Historie* av Nils A. Ytreberg og viser kirkens indre slik det så ut i perioden 1915–1934.

holdt det kommende keiserinnemaleri, hvis motiv «Kristi gravlegning» også peker på de Ribera som jo var av spansk herkomst, som keiserinnen.

Fornemt besøk

Ekskeiserinnen besøkte Tromsø inkognito under navnet «Grevinde af Pierrefonds» første gang i 1890. Hun ankom Tromsø med dampskipet *Victoria* søndag den 17. juli. Besøket ble ikke særlig inkognito, da alt ble trykt i *Tromsø Stiftstidende* innen hun kom, også at hun var inkognito, navnet, hennes alder (64 år) etc. Hun ble mottatt av konsul Søren Holst, kommandørkaptain Claus Th. Petersen og hans sommergjest, hertug Napoleon av Treviso, som hun kjente fra før. Keiserinnen, som omtales som «engang Verdens mægtigste og mest feterede Dame», spaserede først med sitt følge opptil den katolske kirke, «hvor de forrettet sin Andagt». Fra Vår Frue gikk man videre til kommandørens private hjem, *Petersborg*. Kl. 14 var det lunsj på Grand Hotel, hvorefter følget ble rodd over sundet til lappeleiren i Tromsdalen. Her var en hel del mennesker møtt frem som fulgte etter keiserinnen på hennes vandring, «idet de med Ærbødighed hilste hende, og Damer bragte hende Blomster». Om kvelden gikk turen nordpå til Nordkapp.

Ekskeiserinnen kom for annen gang til Tromsø i 1899 på en privat engelsk jakt, *Thistle*. Biskop Fallize var i byen og hadde konfirmasjon og festandakt om ettermiddagen søndag den 16. juli. Keise-

rinnens besøk startet uken deretter. Hun foretok en lysttur til Lyngen lørdag den 22. og reiste videre nordpå natten til den 24. Mens man annonserte konfirmasjonen og festandakten i avisa, var det først flere dager etter at hun var reist at man publiserte at «den detroniserede Keiserinde» hadde vært i byen – trolig kloke av erfaringene fra hennes første besøk. Det er besnærende å tro at det var ved dette siste besøket at hun gav maleriet til kirken ved biskopen. Et postkort fra perioden 1915–1934 viser maleriet plassert på veggene over korbuen, men fotografiet er dessverre så utydelig at man ikke kan se detaljer.

Maleriets videre skjebne

Den hellige families kongregasjon overtok Nord-Norges kirkedistrikt 19. juni 1932 ved superior Johannes Starke MSF, som i juni 1934 deponerte keiserinnebildet på Tromsø Museum på grunn av Gösta af Geijerstams dekorering av kirken. Årsberetningen omtaler deponeeringen og angir tittel på maleriet: «Kristi gravlegning». Heretter blir maleriets skjebne et mysterium, men det er uten tvil blitt avlevert og trolig sendt sørpå. Det er imidlertid ikke mulig å løse dette mysterium en gang for alle uten flere opplysninger. Skulle maleriet dukke opp, er det ingen tvil om at det ville være verdifullt for Vår Frue kirkes historie, men det vil nok være et aldri så lite mirakel, især hvis man kunne bekrefte at de Ribera var opphavsmannen.

Johannes Paul II

–Et egentlig liv, et liv i hellighet

Av p. Olav Müller SS.CC

Johannes Paul IIs saligkåring ble feiret også i Norge. St. Olav trykker her p. Olav Müllers preken fra festmessen i Nidarosdomen. Biskop Bernt Eidsvigs preken fra pontifikalmessen i Trefoldighetskirken i Oslo er publisert på katolsk.no.

Kristus er oppstanden, ja, sannelig, han er oppstanden. I saligkåringen av Karol Wojtyła, som finner sted i dag, er vi vitner til frukten av Jesu oppstandelse i hans liv og i Guds folk.

Saligkåring av en person er første skritt på vei til helligkåring. På en slik dag faller det naturlig for oss å spørre. Hva er hellighet, og hva er en helgen? Vi søker svaret på dette spørsmål i Den treenige Gud. Fra evighet av har Gud et uendelig antall menneskebilleder, menneskeidéer, i sin tanke. De er alle forskjellige. Men én ting har de felles. De ligner på Gud selv.

Av dette mylder av bilder, av idé-mennesker, valgte Gud deg og meg og milliarder andre til å bli skapt, til å få reell eksistens, til å bli lys levende personer på planeten Tellus.

Guds bilde av oss

Det eneste som da virkelig betyr noe for deg og meg og alle andre, blir å leve et liv i samsvar med det bilde Gud har av oss fra evighet av. Så langt vi med Guds hjelp greier det, lever vi et egentlig liv, et liv i hellighet; vi blir helgener. Velger vi derimot å leve i disharmoni med Guds evige bilde av oss, da lever vi et uegentlig og uhellig liv. Da frister vi en tilværelse som er en eneste stor illusjon, en løgn, en intethet som Gud bare har forakt til overs for.

De fleste av oss lever vel med en blanding av begge deler. I dag setter jeg Gud i høysetet og elsker min neste som meg selv. I morgen jakter jeg på

egen ære og berømmelse og glemmer min nestes nød.

Masker og narrebilder

Å leve i samsvar med Guds evige tanke om oss, høres så lett ut, men er i virkeligheten ytterst vanskelig. På livets strake landevei tar vi på oss et dusin falske masker i enhver situasjon – enten for å takkes våre medmennsker eller for å få makt over dem. Gud gråter ved synet av våre liv når vi slik lever uegentlig, det vil si løgnaktig, uhellig, stikk motsatt Guds evige bilde av oss.

Herren gir oss drahjelp til å velge den riktige vei, til å leve et sant, helhetlig og hellig liv. Det gjør han ved å sende oss sin Sønn Jesus Kristus. Han forener seg med hvert søkende menneske av god vilje, og styrker dem med sin Hellige Ånd. Ja, også Himmelens engler og alle hellige står oss bi i kampen for det gode. Men ondskapens åndehær i himmelrommet trekker i motsatt retning. Alt for ofte velger vi mørket fremfor lyset, løgngen fremfor sannheten, illusjonen fremfor virkeligheten, intethetens narrebillede fremfor Guds evige og sanne tankebillede av deg og meg.

Han var seg selv

Men det gjorde ikke Karol Wojtyła, som i dag blir saligkåret. Han var et menneske som hele sitt liv levde tett opp til den tanke Gud fra evighet har om ham. Han var seg selv. Aldri prøvde han å være en annen enn den han var. Aldri glemte han seg bak byråkratiets masker. Nei, de skydde han som pesten. Aldri gikk han på kompromiss med det han selv holdt for sant og rett. Aldri – verken før eller etter pavevalget – talte han svakt og ullent om det han så var løgn og bedrageri.

La oss kaste et kort blikk på den røde, ubrutte linjen i hans liv, den som fostret en helgen.

Utfartstrang og sosiale egenskaper

Som ung drog han på lange skiturer, fartet i fjellet, padlet milevis i kajakk på polske elver. Utfartstrangen sitter ham fortsatt i blodet etter pavevalget. Han foretar 102 reiser, tilbakelegger en strekning som svarer til 28 ganger jorden rundt. Utfartstrangen fra unge år lever videre i ham som pave, men foredles. Nå reiser han for å nå men-

Feiring i Trefoldighetskirken, Oslo

nesker i alle verdensdeler med sannhet, trøst og håp.

Flere eksempler: Allerede i unge år utfoldet han varme sosiale egenskaper. Uten persons anseelse kom han på bølgelengde med alle som omga ham. Da han så tok sete på St. Peters stol, ble ikke hans sosiale legning kneblet. Nei, den ble forfinet og opphøyet til det pastorale plan. Når han besøkte folk i fremmede land og verdensdeler, gjorde han det ikke som en distansert, iakttagende kirkefyrste, men som kristen bror og far for sin hjord.

Menneskeverdet

Som student under okkupasjon i hærtatt land ble han tvunget til tungt arbeid i et kalksteinsbrudd. Hans mindre robuste medstudenter og profesorer ved universitetet i Kraków ble sendt til konsentrasjonsleirer, hvor de fleste av dem omkom. Dette gikk sterkt inn på ham. Disse og andre minner fra okkupasjonstidens redsler, som politisk forfølgelse, trussel om å bli drept som motstandskjemper og voldelig tilsidesettelse av menneskerettigheter, har fulgt ham inn i pavedømmet.

Ved utallige anledninger talte han om den menneskelige persons uendelige verdi og ukrenkelighet. Både under nazismen og kommunismen hadde han opplevd grusomme resultater av ideologier hvor den menneskelige person blir tingliggjort og tråknet under fot. Men også hos oss i Vesten

fant han som pave en degradering av menneskeverdet. Med klare ord talte han om en «dødskultur» hos oss, som grep om seg i vide kretser. Mot en slik bakgrunn skal vi ikke undre oss over at pave Johannes Paul II – sterkere enn noen av sine forgjengere på Peters stol – ble en herold og forkjemper for den menneskelige persons uendelige verdi og ukrenkelighet – fra unnfangelse til død.

Han forsto bedre enn noen den smerte folk opplever når menneskerettighetene blir dem frarøvet. Når han under sine reiser besøkte strøk av verden hvor undertrykkelse, sult, sosial nød og trusler om blodsutgydelse red befolkningen som en mare, da opplevde hans tilhørere at han ikke talte til dem på fjern avstand, men som en venn som på nært hold tok del i deres lidelser. Han gikk reelt inn i deres nød og fortvilelse. Han led med dem. Ordene han talte rørte ved deres hjerter og ble tatt imot på et dypere plan. Ja, han kunne vise ekte medfølelse med de nødlidende fordi alt han sa hadde egne minner som dyster bakgrunn.

Allsidighet

Den unge Karol Wojtyla hadde allsidige evner. Hans interesser gjaldt filosofi, språk, litteratur, teater, drama, retorikk. Han skrev selv dikt og spilte hovedrollen i studentteaterets forestillinger.

Da han så ble valgt til pave, druknet ikke disse evner og interesser i Vatikanets travle hverdag. Han brøt med tidligere pavers stive, akademiske stil. I hans rundskriv og bøker er hans personlige uttrykksform lett gjenkjennelig. Når han stod overfor store folkemasser, kom hans kunstneriske evner og retoriske begavelse til full utfoldelse. Han nådde frem med sitt budskap fordi han var seg selv, fordi han var slik Gud har sett ham fra før himmel og jord ble skapt.

Den kontemplative

Et siste eksempel: Den unge Karol Wojtyla følte tidlig kallet til et kontemplativt liv i stille bønn. Han studerte 1500-tallets store mystiker Johannes av Korset og skrev senere en doktoravhandling om ham. Som nyviglet prest bad han erkebiskopen av Kraków om tillatelse til å tre inn i den kontemplative karmelittordenen, men fikk avslag. Gud og Kirken hadde andre planer

Feiring i Nidarosdomen

med ham. Men kallet til et kontemplativt liv forlot ham aldri. Også som pave var han en bønnens mann og kristen mystiker. Det er i hans kristussentrede kontemplasjon vi finner kilden til hans utrettelige arbeidsinnsats, som varte ved også da aldersomsvakhhet og sykdom martret hans liv. Alltid hvilte han avslappet i Guds nærvær, også når ytre gjøremål krevde all hans oppmerksomhet.

Hans inderlige kjærlighet til Kristus og hans mor Maria var nok også årsaken til hans personlige utstråling. Den kommenteres av en rekke enkeltindivider som møtte paven personlig eller under audienser. Da paven besøkte Norge, fikk også vi oppleve denne varme utstråling, og det har også hundre tusener av ungdommer fått føle på de store ungdomsfestivalene.

Hellighet

Karol Wojtyla var og forble det menneske Gud har i sine tanker fra evighet av. Maktens, løgnens, uegentlighetens giftige ormer fant ingen smutthull i hans sjel som de kunne kripe inn i.

Den Hellige Ånd befruktet og forfinet hans naturlige evner, krydret dem med overnaturlig liv og ledet ham frem til Kirkens høyeste embete. Karol Wojtyla, som ble pave Johannes Paul II, var en hellig mann.

Om pavers avgjørelser og forordninger alltid var de sakligst beste for Kirken, se, det vil bli diskutert i hundrer av år. Her deler han skjebne med alle tidligere og fremtidige paver. Men dette vedkommer ikke oss i dag, for det har intet å gjøre med hans hellighet. Det eneste som betyr noe for hans saligkåring, for hans hellighet, er den subjektive overbevisning og gode vilje som lå bak alt han gjorde og besluttet.

I Karol Wojtyla, som ble pave Johannes Paul II, har unge og gamle fått et forbillede å strekke seg etter, og en venn i Himmelen, som alltid går i forbønn for oss.

Amen!

Ingen vei tilbake

Av Bjørn Olav Hammerstad

Thomas Hole (26) har nettopp avlagt sitt løfte om evig kyskhets, lydighet og fattigdom. – Tapet av en egen familie med barn er det største offeret, sier den unge munken.

Løftene skrives under på alteret.

Da Thomas gikk ut av gymnaset på Ringerike, var han helt sikker i sin sak. Han skulle bli munk. I dag, åtte år senere, bøyer han sine knær i den katolske kirken i Arendal for å avgi et løfte som vil binde ham til et liv uten sex, materiell overflod og mulighet for å skifte yrke.

– Ja. Jeg har tenkt nøye gjennom dette, sier Thomas, som i fransiskanerordenen bærer navnet broder Hallvard.

Han har et år igjen av studiene i klosteret i Wroclaw, i Polen. Etter det følger videre studier eller mest sannsynlig en tjeneste i Norges eneste klosterfelleskap for fransiskanermunker. Dette fellesskapet er knyttet til den katolske kirken i Arendal. Etter syv års studier i Polen har Thomas Hole blitt noe så eksotisk som en norsk munk som snakker flytende polsk.

– I begynnelsen gikk jeg konstant rundt med en ordbok. Det var ingen tolk på klosteret jeg bodde den første tiden, all kommunikasjon foregikk på polsk. Det tok et halvt år før jeg klarte å uttale en hel setning som ga mening, forteller den unge munken på ekte bergensdialekt.

For det var i Bergen møtet med Den katolske kirken hadde sin spede begynnelse. Thomas vokste opp i Fyllingsdalen, spilte fotball på Løvham og gikk på Sælen skole. Lørdager deltok han i katekesen ved St. Paul, den katolske kirken i Bergen.

– Pappa er katolikk, og mine to søstre er også døpt katolikker. Vi er alle lært opp i katekismen.

– Hva med din mor?

– Min mor stod i den norske statskirken, det gjør hun fortsatt i dag, men hun har alltid støttet oss og vært positiv til den katolske kirken.

Den trygge tilværelsen i Fyllingsdalen tok brått slutt da Thomas var ti år gammel. Da fikk pappaen hans jobb i Ringerike, og hele familien måtte flytte til Hønefoss.

– Etterhvert dabbet interessen av, og jeg hadde lite med kirken å gjøre da jeg var ferdig på ungdomsskolen, forteller han.

– Den hellige Frans ledet meg tilbake til kirken og hjalp meg til et personlig møte med Jesus.

– Mistet du troen?

– Nei, jeg hadde troen. Jeg var bevisst på at jeg var katolikk, og jeg var nok litt motstrøms på skolen, men det var ikke noe mer enn det.

Det var først da Thomas flyttet hjemmefra at han fikk en større bevissthet om troen igjen.

– Etter ungdomsskolen begynte jeg på Kristelig Gymnasium i Oslo og pendlet mellom Hønefoss og Oslo. Jeg følte at noe måtte endres i livet mitt.

Jeg visste ikke hva det var, bare at det var noe. Jeg bestemte meg for å flytte hjemmefra, dra tilbake til Bergen og begynne på Danielsen videregående skole. Da jeg kom dit, snublet jeg tilfeldigvis over en bok om Den hellige Frans av Assisi. Jeg ble oppslukt av fortellingene om den unge munken. Nå visste jeg hva som manglet. Jeg ville leve som Den hellige Frans. Jeg ville bli munk.

– Den hellige Frans ledet meg tilbake til kirken og hjalp meg til et personlig møte med Jesus.

Ikke lenge etter fikk Thomas en trist beskjed. Hans yngre søster hadde blitt alvorlig syk, og Thomas visste at han burde dra tilbake. Dermed flyttet han hjem til familien sin igjen og tok sitt

tredje og siste år på Ringerike videregående skole.

– Jeg hadde fått en visshet om hva jeg ville gjøre med livet mitt, men jeg var fremdeles på videregående og forstod at det ville ta lang tid før jeg kunne bli prest.

Så snart Thomas var ferdig på videregående, dro han til Oslo og flyttet inn på fransiskanerklosteret der.

– Jeg følte meg klar til å prøve livet som munk.

Men slik ble det ikke helt. Forsvaret kalte nemlig Thomas inn til militærtjeneste.

– I andre land blir menn i kloster fritatt fra militærtjeneste. Slik er det ikke i Norge, forklarer Thomas.

Dermed endte den unge munken opp med siviltjeneste, men av den kristelige varianten.

– Jeg var så heldig at jeg fikk jobb i Oslo katolske bispedømme. På fritiden fikk jeg dele fellesskapet med brødrene på klosteret og delta i deres bønnerytme.

Thomas fikk bo på klosteret i Oslo i ett og et halvt år. Han ville bli fransiskanermunk og visste at det betydde seks års teologiutdannelse i Polen, Tyskland eller et annet land utenfor Norge. Valget falt på Polen. Etter endt siviltjeneste og et semester i polsk på universitetet i Oslo var Thomas klar for de ordentlige forberedelsene. Reisen gikk til fransiskanerklosteret i Klodzko i Polen og senere til novisiatsklosteret.

– I løpet av dette året skulle jeg og åtte andre unge menn få prøve hvordan det var å leve som munk i et klosterfellesskap. Og – vi skulle få prøve munkekapper for første gang.

Hvordan opplevde du det?

– Det var spesielt. Vi hadde jo ventet på dette, men ingen av oss visste hvordan det ville bli. I det øyeblikket jeg fikk drakten på, følte jeg rent fysisk

Provinsial Waclaw Chomik, som mottok løftene, leser den høytidelige velsignelsen over br. Hallvard.

Noen av de fremmøtte etter messen

hva det ville si å leve som munk. Jeg var ikke lenger bare en vanlig katolsk gutt, jeg var nå munk, også i det ytre.

– Det tok en måned, så var jeg tilvendt, forteller Thomas.

Men å gå med munkedrakt i Polen er noe helt annet enn å bære den i Norge.

– Jeg husker første gang i Norge. Jeg skulle gå med munkedrakt fra Tøyen gjennom Grønland. Det var mange som snudde seg. Til slutt ble jeg stoppet av en muslim som spurte hvor mange ganger jeg ba om dagen, humrer Thomas.

Han forteller at han må bære drakten når han er i tjeneste og er sammen med klosterbrødrene.

– Men jeg går ikke i den på butikken. Det er bare upraktisk.

– Du har valgt et utradisjonelt yrke, hvordan har reaksjonene vært fra familien din?

– Foreldrene mine har støttet meg hele tiden. Min mor har aldri sagt noe negativt, hun har alltid vært positiv. Hun er glad for at jeg gjør deg jeg ønsker, og jeg tror hun er stolt av meg, sier Thomas.

– Hun har også sagt at hun er glad for at hun får beholde meg litt mer enn om jeg hadde giftet meg og stiftet min egen familie. Når man gifter seg, knytter man jo til seg en familie til og flere barn. Da må man stille opp for dem og får kanskje mindre tid til familien man kommer fra. Nå er jeg mer tilstede for min biologiske familie

og kan være mer tilgjengelig for dem, sier Thomas.

Broder Hallvard, som han blir kalt blant brødrene, ønsker å bli en modig munk. Han ser behovet for prester som våger å peke på urettferdighet i samfunnet.

– Favoritthelgenen min er Jerzy Popieluszko. Han var en polsk prest som ble saligkåret i fjor etter at han på 80-tallet led martyrdøden etter å ha åpent kritisert kommunismen.

– Hva er det med ham som tiltaler deg?

– Det har med sannhet å gjøre. Uansett hvilken situasjon man kommer opp i, skal man si sannheten. Slik var Jerzy. Han gikk ikke på kompromiss med det onde. Han pekte på urettferdigheten i samfunnet til tross for de forfølgelsene det skapte, forteller Thomas ivrig.

– Hvilken urettferdighet vil du peke på i Norge?

– Abort.

– Vi har jo hatt abortprester i Norge, beundrer du dem?

– Ja, jeg ser opp til dem, og de har jo måttet tåle forfølgelse på grunn av det de har gjort.

– Har Den katolske kirken vært for spak i sin samfunnskamp?

– Vi er jo en minoritetskirke i Norge og har vel ikke hatt en så gjeldende

stemme her, men jeg håper og tror at det kommer.

Om et år skal broder Hallvard sannsynligvis innstallere seg på toppen av Tyholmen i Arendal og bli endel av fransiskanerfellesskapet der. Han vil i så fall bo sammen med to polske munk, begge under 50 år, og dermed kunne bli nettopp en stemme i det norske samfunnet.

– Du skal avlegge løfter om evig kyskheter, lydighet og fattigdom nå. Hvilket av disse tror du kommer til å koste deg mest?

– Det å ikke kunne stifte sin egen familie blir nok det største avkallet.

– Du lover å ikke ha sex, resten av ditt liv. Hvilke tanker har du gjort deg rundt det?

– Jeg kommer jo til å leve med min seksuelle identitet, den blir jeg ikke kvitt, og det er heller ikke poenget. Jeg har jo fristelser, jeg som alle andre, men jeg merker at fristelsene har blitt svakere de siste årene. Jeg har jo levd slik i syv år nå, forklarer Thomas.

– Hva med det materielle? Du har lovet å leve i fattigdom?

– Ja, tingene skal ikke styre meg. Jeg kan liksom ikke gå å kjøpe en plasmaskjerm og henge den opp på rommet mitt. Jeg må spørre: Hva trenger jeg egentlig? Det handler om å følge sin egen samvittighet. Munker i dag har mobiltelefon og datamaskin. Det er jo vanskelig å klare seg i tjenesten uten disse hjelpemidlene.

– Og alt du tjener går tilbake til fellesskapet?

– Ja, men jeg får lommepenger en gang i måneden.

– Hvor mye?

– 120 kroner i måneden, også får vi litt ekstra til jul og påske. Men dette er i Polen, altså. Det er nok mer i Norge.

– Hva betyr lydighet for en fransiskanermunk?

– Det er først og fremst en lydighet mot Gud, men også de Gud har innsatt. Jeg kan i prinsippet bli sendt hvor som helst. Jeg tror Den Hellige Ånd leder meg gjennom de i klosterfellesskapet som står over meg, sier Thomas.

Kandidaten avlegger løftene knelende.

Offergavene bæres frem.

Gratulantene sto i kø på kirkebakken.

– Har du noe å si til ungdom i dag som kanskje vurderer å gå i kloster?

– Har man først tenkt tanken, kan det være det første tegnet på at en har et kall til klosteret. Da mener jeg at man bør gi det en sjanse. Hvis man velger å gifte seg, har man kanskje bare et par år å tenke gjennom beslutningen på, før man lover livslang troskap. Når man vurderer å love seg bort til et klosterfellesskap, har man syv år å tenke på. Under hele utdannelsen kan man ombestemme seg.

– Dessuten tror jeg det er bra å begynne forberedelsene til klosterli-

vet så tidlig som mulig. Når man blir eldre, får man vaner som gjør en mindre fleksibel, og det blir vanskeligere å tilpasse seg livet i et kloster.

– Jeg vil oppfordre unge menn og kvinner til å prøve klosterlivet, sier den unge munker.

Hallvard (Thomas) Hole avla 30. april evige løfter som fransiskaner i St. Franciskus Xaverius kirke i Arendal. I den anledningen ble han intervjuet i Velsignet Helg, lørdagsbilaget til avisen Dagen. Intervjuet gjengis her med tillatelse.

Maronittisk visdom:

Lørdags- kristendom

Av br. Erik Varden OCSO

Enhver som leser Hans Urs von Baltahsar, vil før eller senere måtte befatte seg med påskeaften som et definerende motiv i frelseslæren. Norsk terminologi hjelper oss ikke i så måte, siden vi betegner lørdag etter langfredag kun som en opptakt til påske.

For å uttrykke dagens egne, eiendommelige status, finner vi på fransk («samedi saint») eller tysk («Karsamstag») bedre utgangspunkter. Balthasar og hans medarbeider Adrienne von Speyr mente det var viktig å understreke at denne dagen ikke ligner noen annen. På lørdagen etter langfredag, sa Speyr, betrakter vi korsets «underside». På Golgota gir Herren alt; gravlagt og nedsteget til dødsriket *har han gitt*. I Hades når inkarnasjonen sitt klimaks, idet Herren, som er Livet, trer inn som død blant de døde. Først når vi tar dette mysteriet innover oss, får påskens halleluja-rop full mening. Lørdagsmysteriet utgjør videre en teologisk referanseramme for vår daglige kristne tilværelse, som ofte kjennetegnes av halvmørke og kun unntaksvis berører de ekstreme ytterpunkter vi møter på korset og ved den tomme grav.

Tussmørke og håp

For europeiske kristne står Balthasars og Speyrs lørdagsteologi for en nyvinning, noe vi lett konstaterer ved å se på mengden av studier den har forårsaket i de siste tiår. For flere orientalske Kirker, derimot, har en lignende infallsvinkel i århundrevis utgjort en konstant faktor i liturgi, liv og lære. Michel Hayek, en libanesisk teolog av stort format, betegner Jesu nedstigning til dødsriket som nøkkelen til maronittisk åndsliv. På bakgrunn av særegne kristne forhold i midtøsten og næret av en syrisk kulturarv, har Den maronittiske kirke utviklet kjennetegn vi ikke egentlig forbinder med hverken «øst» eller «vest». Mens Bysants står oppreist i påsketriumf,

svøpt i keiserlig prakt; mens latinske troende bøyer kne foran langfredagens Kristus etter å ha fulgt ham fromt på korsveien, kjennetegnes Den maronittiske kirke, ifølge Hayek, av et taust *metanoia*: «i sørgende bønn krøker den seg sammen lik et foster, den bøyer seg på Mesterens grav, i Sheols uklarhet, i tussmørket som råder på lørdagen før påske.»

Oppstandelsens glans lar seg ennå ikke spore, selv om mørket lettes av demringen i det fjerne. Det er våkemotivet som dominerer i denne formen for fromhet, en våke næret av brennende håp og minnet om Herrens åpne sår, *stigmata*, som hans Kirke er kalt til selv å bære. Til en viss grad er denne infallsvinkelen historisk betinget. Den maronittiske kirke har aldri opplevd noen nevneverdig jordisk herlighet. Utlevert den ene kolonimakt etter den annen, har den ikke hatt mulighet til å utvikle syntesen av religion, språk, og statsmakt som både i Rom og Bysants la grunn for en kristen majoritetskultur. Den prekære virkelighet evangeliene vitner om, preget av forfølgelse, vold og utsiktsløshet, har aldri opphørt blant maronittiske kristne.

Lørdagsmysteriet utgjør en teologisk referanseramme for vår daglige kristne tilværelse, som ofte kjennetegnes av halvmørke og kun unntaksvis berører de ekstreme ytterpunkter vi møter på korset og ved den tomme grav.

Så fremstiller de også spontant Kirkens Herre som sårbar og liten i sin Mors favn, ikke som noen tronende Pantokrator. Dragningen mot den gravlagte, lørdagens Kristus peker i samme retning. Kontinuiteten med evangeliske forhold har også en språklig dimensjon. Da det greske språk ble satt til å tjene kristen bønn og forkynnelse, hadde det allerede gitt uttrykk til noen av de vakreste, mest opphøyde tanker mennesker noensinne har tenkt. Latinen var på lignende vis (men på andre premisser) blitt til et rikt, slagkraftig lingvistisk redskap. Syrisk, derimot, hadde ingen lang skriftradisjon. Språkets rikdom lå i instinktenes og elementenes ord, i ord for menneskelig erfaring som ikke var tenkt for opptegnelse, men for ærverdig gjentelling gjennom søvnløse netter. Selve morsmålet ble en tilflukt for maronittiske kristne, et åndelig skjulested hvor hjertet kom i tale. Vi finner flere steder ved deres egenart uttrykt i en bønn

Maronittene har sitt navn etter Den hellige Maron.

som tradisjonelt avslutter maronittenes nattverdsfeiring, når presten vender seg mot alteret, et symbol på Kristi gravsted, og sier: «Hvil i fred, å hellige Guds alter. Måtte offeret du har båret ettergi min skyld og tilgi min synd. Måtte jeg i kraft av det tre frem foran Kristi domsstol uten å stå til skamme. Det er meg uvisst om jeg noen gang får vende tilbake for

å bringe et nytt offer på deg, du alter. Herre, gi meg din beskyttelse. Våk over din Kirke, veien til sannhet og frelse. Amen.»

Sårbarhet

I vesten snakker vi lett (kanskje for lett) om en «troskrise» i samtiden. Det som virkelig plager oss, tror jeg, er ikke sjelden en følelse av sårbarhet vi ikke før har kjent. Etter drøyt tusen år som flertall, har vi vondt for å vende oss til minoritetsstatus. Fra den palestinske kristne arv kan vi kanskje hente nettopp den innsikt vi trenger for å fortsette trofast på vår skumringsvandring. For morgenrøden lar seg skue mot horisonten. Lørdagsteologien finner sitt kontrapunkt i et annet kjennemerke som maronittenes liturgi utrettelig bringer oss i hu – bønnen *Marana tha*. «Herre, kom!»

Kirkevigsels hos birgittasøstrene:

Synlig tegn på troens liv!

Av Heidi H. Øyma og Kristine Dingstad

Mange års planlegging og hardt arbeid ble kronet da biskop Bernt Eidsvig 2. april kunne innvie birgittasøstrenes kirke på Tiller utenfor Trondheim.

Den vakre og lyse kirken har ca. 100 sitteplasser i tillegg til et rommelig galleri. Arkitekt Lars Meland var til stede og innledet kirkevigslingsseremonien ved å overrekke nøklene til birgittasøstrenes generalabbedisse, Tekla Famiglietti, som så låste opp kirkedøren.

Kirken ble fullsatt da celebrantene, birgittasøstre fra Skandinavia, Finland, Estland, Polen og Tyskland, brødre og søstre fra Tautra Maria-kloster, Munkeby og St. Bonifatius' institutt, lokale katolikker, støttespillere fra inn- og utland og medlemmer av Birgittasøstrenes Venner fant sine plasser. Blant de særlig inviterte gjestene var msgr. Georg Austen fra Bonifatiuswerk og Frau Dorothea Olbrich, en utrettelig støttespiller for Kirken i de nordiske land.

Organist og kirkekor fra St. Olav domkirke i Trondheim, forsterket med tre birgittasøstre, ledet det musikalske med sikker hånd.

Under seremonien ble alteret i hvit marmor salvet, og relikvier av Den hellige Birgitta og Den salige Elisabeth Hesselblad ble lagt ned. Marmoren i alteret og koret er norsk, og det er også hovedsakelig benyttet norske materialer i kirkebygningen som helhet. De to kirkeklokkene har fått navnene Birgitta og Elisabeth.

Etter den verdige seremonien ble det lest opp et gratulasjonstelegram fra Den hellige far, som fremhevet Birgittas rolle som mor, kontemplativ og grunnlegger, og hennes kirkelige og politiske betydning. «I sin grunnleggers fotspor vender birgittasøstrene

Kirkerommet sett fra galleriet.

nå tilbake til Norge,» slo Den hellige far fast.

Moder Tekla Famiglietti understreket i sin takketale Birgittas tilknytning til Nidaros og Trøndelag, hvor hun vandret som pilegrim i 1339, sammen med ektemannen Ulf. Hun la ikke skjul på at byggingen av kloster og kirke har vært et stort løft for ordenen, men at det har vært en hjertesak å etablere seg i Norge. Hun takket alle som har arbeidet med klostret, samt de mange velgjørere som

har muliggjort etableringen – blant dem Bonifatiuswerk, Diasporakomisariat, Ansgarwerkene Fidentia, The papal Foundation of Philadelphia og bispedømmene Paderborn, München, Limburg og Rotteburg-Stuttgart.

Msgr. Austen hilste på vegne av Bonifatiuswerk, som i 150 år sjenerøst har støttet katolikker i diaspora. Birgittasøstrenes kloster og kirke har mottatt til sammen 1,15 millioner Euro fra Bonifatiuswerk og 450 000

Foto: S. Olav kirkeblad

Generalabbedisse Tekla Familgietti,
assistert av Birgittasenterets priorinne, moder Patrizia Telese,
låser opp kirkedøren.

Euro fra Disaporakommisariat. Msgr. Austen henledet oppmerksomheten på det vakre glassmaleriet av Den hellige Bonifatius ved kirkedøren, og siterte Bonifatius: «Vis i det ytre hva du i det indre tror.» Dette, uttalte han, viser en av grunnene til at vi trenger klostre – «de er synlige tegn på troens liv».

Moder Patrizia, Birgittasenterets priorinne, hadde gleden av å inviterte til kirkekafe, som var fylt til trengsel. Mange gaver og varme hilsener ble overrakt. Fremst blant gratulantene var den lutherske biskop Singsaas, som overrakte en bok om Nidarosdomen og røpet at søstrene også skulle få en skulptur av Den hellige Olav, slik nonnene på Tautra har fått. Han uttrykte stor glede og stolthet over de nå tre klostrene i Trøndelag og varslet at hans bispedømme vil bruke Birgittasenteret til ulike møter og arrangementer. Den lokale lutherske prest uttrykte sin glede over det styrkede kristne fellesskapet på Tiller. «Nå har vi to kirker her – to tårn og to sett med klokker som kaller til bønn og gudstjeneste!»

Biskop Bernt Eidsvigs preken:

... et liv levet for andre

Det ligger i sakens natur at kirkekonsekrasjoner er sjeldne; de er ikke en gang obligatoriske – og kan vente til mange år etterat kirkebygningen er ferdigstilt. Den siste kirke som ble konsektrert i Norge – i desember ifjor – står på Lillehammer. Da feiret vi samtidig 40-årsjubileet for ferdigstillelsen.

Også på et annet punkt er vår fest i dag unik: Det var pave Johannes Paul II som overfor generalabbedissen, moder Tekla, uttrykte et ønske om at hennes orden skulle etablere seg i Trondhjem og bygge kirke og kloster her. Søstrene kom først og etablerte seg i all enkelhet i en tomannsbo-lig med et lite kapell. Men de hadde sitt inspirerende oppdrag med og sin ordens karisma, og har fra første dag av vært en støtte for Kirken i Midt-Norge, aldri en byrde. Johan-

å bruke deres hus for retretter og møter. Brorparten av stiftets spare-penger er skutt inn i kirkebygningen; en klarere praktisk tillitserklæring kan dere neppe få.

For mange mennesker vil dette bli «Guds hus og himmelens port». Det gjelder allerede dem som søker hit søndag og hverdag, men også dem som i sin nød eller glede trenger den hjelp en kirke gir dem for å be. Noen vil sikkert litt genert sette seg på bakerste benk og for første gang være med på messefeiring eller tidebønner. Vær særlig oppmerksom på disse, og svar på deres spørsmål. De aner allerede at de er i Guds hus, men sjelden mer. Ordenssøstres omsorg har vist mangen nordmann og innvandreren en åpen port til himmelen.

I Salme 68, som Den hellige Augustin siterer i sin regel, heter det: «Gud, som gir de ensomme et hjem ...» Slik beskriver han et kloster. Vi kan se det litt videre. I denne by er

Ordenssøstres omsorg har vist mangen nordmann og innvandreren en åpen port til himmelen.

nes Paul II visste at han bad ordenen om et stort offer, i arbeidsinnstas, økonomi, søstre som måtte flyttes fra sine kommuniteter og lære enda et nytt og vanskelig sprog. Så tror jeg at søstrene også i denne prosessen har opplevet støtte av velgjørere og forbedere, takknemlighet fra søstrenes mange venner i Trøndelag, for at den visjon Johannes Paul II og moder Tekla en gang delte, kunne bli virkeliggjort. Som apostolisk administrator av Trondhjem stift, vil jeg på prestene og de troendes vegne overfor moder Tekla og hennes råd uttrykke vår glede og takknemlighet. Vi lover å støtte dere ved messefeiring og bønn og ved

det mange som lider under åndelig ensomhet og hjemløshet. Deres åpne dør vil bety en avgjørende forskjell i manges liv. Dere vil ofte høre folk si at de ikke vet hvordan de skal be, eller ikke får det til. Si at dere ber for dem allerede – be gjerne om et navn. Jeg har ennå ikke truffet en ateist så forherdet at han eller hun ikke har

Foto: S. Olav kirkeblad

Søstrene dekker det nyvigslede alteret.

gledet seg over å bli husket i bønn. Noen vil takke dere for det; andre vil føle den trygghet Gud gir sine barn. Nøl heller ikke med å ta imot elever i bønnens skole. Korbønnen bedt rent og hengivent gjør et dypt inntrykk på den søkende sjel, den personlige bønn likeledes. Lær dem rosenkransen og korsveiens mysterier, og fortell dem om de velsignelser som ledsager disse bønneformer. Til dem som sier til dere at de ikke tror på Gud, er svaret at Gud tror på dem og søker gjensidighet i troen. Det er selvsagt for dere, men mange har aldri hørt slike ord. Det dere gjør i denne kirken, vil si folk hvem dere er: Dere lever deres tro på Gud og mottar hans gaver.

Dere vil nok ofte få spørsmålet om hvorfor dere «bare» er nonner og ikke vil være prester isteden eller i tillegg. Svar med stolthet og glede at dere forsøker å være hva Gud kaller dere til. Ingen kan gjøre mer eller bli mer enn hva Gud har kalt ham eller henne til. Uten ydmykhet er vår innsats til liten velsignelse; trofasthet i kall og tjeneste er taknemlighetens uttrykk; et liv i bønn er et liv levet for andre. Det er ikke alles kall, men et kall som ikke kan erstattes av et annet.

Fremfor Guds åsyn er uttrykk som «å bli noe større», «bety noe mere», absurde; med hans hjelp å bli det han vil, er det eneste av betydning. Den salige Elisabeth Hesselblads forståelse av hellighet oppsummeres ganske kort: Hellighet er å gi seg i kast med det essensielle, å ha et udelte hjerte, å ville bare en ting. Hvor befriende ville det ikke være for oss alle, uansett kall og stand og livssituasjon, å kunne si akkurat dette? Eftersom vi alle er kalt til hellighet og hellighet ikke er en spesialitet for en merkelig gruppe mennesker, kan vi ta Den salige Elisabeths ord og eksempel til hjertet, og vi vil finne at de hjelper oss i vår anstrengelse for å svare på Guds tro. De fleste mennesker tror visst at skjønnhet er den mest attraktive egenskap en person kan ha, men de burde ha visst bedre: Hellige mennesker er mer tiltrekende enn vakre. Jeg har kjent noen, og sett hvorledes mennesker søker til dem. Hvorfor gjør de det? Jeg tror det er fordi hellighet har fryktesløshet

og menneskelig normalitet blant sine biprodukter.

Vårt evangelium sier oss at det kommer en tid da det hverken er på dette fjellet eller i Jerusalem dere skal tilbe Faderen – de sanne tilbedere skal tilbe Faderen i ånd og sannhet. Dette forteller oss om vår tid: Gud kan tilbes alle steder hvor de troende kommer sammen i hans navn. Det tok flere århundrer før Kirken fikk sin første bygning, men kirke var det like fullt om de troende samlet seg i et skogholt, blant menighetsmedlemmer eller i grotter. Gud gjør oss ikke avhengig av et sted; han kommer til oss, hvis vi vil komme til ham. Det er jo praktisk å ha en bygning for dette formål, men for Gud er de levende stener stadig viktigere enn de ubevegelige. (Jeg tør si det i nærvær av oppdragsgiver).

Apostlene ble sendt ut i verden med et sakramentalt og forkynnende oppdrag. Det annet vatikankonsil går tilbake til den utsendelsen, og slår

... et liv i bønn er et liv levet for andre. Det er ikke alles kall, men et kall som ikke kan erstattes av et annet.

fast at hele Kirken er misjon. Hver messe ender med en utsendelse. Det vi har mottatt, Herrens ord og Herrens legeme, er ikke bare for oss, men til vidnesbyrd for verden. Vi skal vise en vei til Gud og de helliges samfunn, gjøre det tydelig at det vi mottar, forandrer oss.

Våre birgittasøstre har satt alle sine krefter og midler inn for akkurat dette. Jeg har vært deres gjest i Stockholm, Tallin, Jerusalem og – Tiller. Jeg vet jeg kan reise mange andre steder, og der vil også deres gjestfrihet komme meg til gode. De sørger ikke bare for at jeg kan delta i messe og tidebønn, men også for meg som menneske: mat, hvile, omsorg, oppmuntring. De spør ikke etter trosbekjennelse, men det er ingen tvil om at de lever i sin, i vår. Mange har grunn til å si: Jeg var fremmed, og dere tok imot meg.

Forsamlingen venter på prosesjonen.

F.v. generalvikar for Birgittasøstre, Elisa Famiglietti; moder Patrizia Telese, priorinne ved Birgittasenteret; msgr. Georg Austen, generalsekretær i Bonifatiuswerk; generalabbedisse Tekla Famiglietti; biskop Bernt Eidsvig, apostolisk administrator av Trondheim.

Kjære søstre: Vi stiller deres hus og kirke under den særlige forbedende beskyttelse av Den hellige Birgitta av Vadstena og Den salige Elisabeth Hesselblad. Den Hellige Ånd, som er de helliges veiviser, skal være deres. Kristi legeme, som næret dem, skal være næring for dere og alle som kommer her. Sammen med dere skal vi bli hva vi mottar: Kristi legeme og Den Hellige Ånds tempel.

Olsok i Trondheim og på Stiklestad

Kardinal Kurt Koch, pavens høyre hånd for økumenikk, er hovedgjest ved årets olsokfeiring i Trøndelag. Begge våre norske biskoper deltar også.

Den katolske Olsokfeiringen og Olavsfestdagene begynner om formiddagen 28. juli. Blant høydepunktene i programmet er:

– Pontifikal høymesse i Nidarosdomen med kardinal Kurt Koch, m.fl. (Kardinalen skal også være tilstede i den lutherske høymessen kl. 11.00.)

– Introduksjon til Olsokliturgien, og katolsk vandring gjennom byen i Olavs spor, med Ulf Schancke og Egil Mogstad

– Økumenisk seminar med kardinal Koch, m.fl.

– Olsokforedrag med p. Olav Müller: «Mitt liv med hellig Olav»

Spelet om Heilag Olav på Stiklestad og middag i Borggården, Hyggelige samvær, god mat, og tilrettelagte aktiviteter for barna.

Praktisk informasjon

Påmeldinger blir registrert ved innbetaling til: Trondheim Stift, Midt-Norge; mn@katolsk.no, Sverresgt 1. 7012 Trondheim, konto 4200.50.24980.

Frist for påmeldinger er 20. juli for: Spelet om Heilag Olav, middag og buss til Stiklestad

Priser ved forhåndsbestilling av billetter og middag i Borggården:

Spelet om Heilag Olav 31. juli:

Voksne med grupperabatt: 320 Barn 4–12 år: 180

Sodd (middag) i Borggården på Stiklestad: kr 265 pr. pers.

Buss tur/retur fra St. Olav domkirke til Stiklestad, kr 250 for voksne

Det er også tilbud om rimelige måltider i foreningslokalet i St. Olav domkirke.

For mer informasjon

Kontakt Unn L. Madsø (Unn.Madso@katolsk.no, 916 72 357) eller Anne-Merete Edsberg (anneme@broadpark.no, 482 83 597).

Forslag til overnatting i Trondheim:

Birgittaklosteret: post@birgitta.katolsk.no, 72 89 40 00

Nidaros Pilegrimsgård: post@pilegrimsgarden.no, 73 52 50 00

Comfort Hotel Park: co.park@choice.no, 73 83 39 00

Se også Olavsfestdagens rikholdige program (28. juli–4. august): olacsfestdagene.no.

Festivalen består av mer enn 150 arrangementer, historisk marked og mange barneaktiviteter.

Fullt program på katolsk.no og i *St. Olav* nummer 2/2011.

Innkalling til Norges Unge Katolikers Landsmøte 2011

Vi i Norges Unge Katolikker (NUK)s arbeidsutvalg og sekretariat innkaller med dette til Landsmøte 2011 på Mariaholm i Spydeberg, Østfold fra **9. til 11. september 2011.**

Landsmøtet er NUKs høyeste organ og arrangeres årlig. Viktige saker på Landsmøtet er bl. a. valg av NUKs leder og arbeidsutvalg, vedtak av regnskapet for 2010 og budsjettet for 2012, og vedtak av NUKs arbeidsprogram for perioden 2011/2012.

Påmelding til Landsmøtet skjer på www.checkin.no. Frist for påmelding er 22. august. Landsmøtet er et sentralt arrangement, og dermed gjelder NUKs regler for reiserefusjon.

De følgende har rett til å delta på Landsmøtet:

Med stemmerett:

- De stemmeberettigede i Landsstyret
- Lokallagsrepresentanter (NUKs lokallag kan sende to stemmeberettigede delegater hver; lokallag med over 100 betalende medlemmer kan sende tre stemmeberettigede delegater)
- Representanter fra NUKs tilsluttede grupper.

Med tale- og forslagsrett:

- Biskopene i Norge
- De tale- og forslagsberettigede i Landsstyret
- Øvrige barne- og ungdomskontakter
- Delegater fra pastorlrådene i Norge.

Siste frist for innsending av saker til Landsmøtet er 9. august. Saksforslagene sendes til NUK, Akersveien 16A, 0177 OSLO, nuk@nuk.no.

Vi håper på et stort oppmøte på Landsmøtet 2011, og oppfordrer alle møteberettigede til å melde seg på i god tid.

Vel møtt på Landsmøtet 2011!

Vennlig hilsen
NUKs sekretariat

Olavsarven – kraft eller klisjé?

Av p. Arnfinn Haram OP

Det er gledelig å sjå at Heilag Olav feirast både av katolikkar og protestantar og at den nasjonale olsokfeiringa tiltek og stadig vert meir variert. Men er Olavsarven i dag ein reell kraft for oss – eller er han blitt ein klisjé? Eg meiner det er naudsynt at vi i dag minner oss sjølve på: Kva er eigentleg substansen i det som blir kalla «Olavsarven»?

Dette kan sikkert utdjupast og supplerast, men her føreslår eg fylgjande:

Olav som nasjonal symbolfigur, som «rex perpetuus Norvegiæ». Dette er det lettast tilgjengelege, det som er mest brukt og lettast å lage klisjé av.

Olav som lovgjevar; innføringa av kristenretten. Det er det vanskeleg å snakke om når det blir for konkret. I forlenginga her ligg det som har å gjere med forminga av Noreg som eit statssamfunn, overvinninga av ættesamfunnet og ordninga av rettsstaten.

Olav som martyr, helgen, forbedar, apostel/kristningskonge. Dette er det mest problematiske for mange ikkje-katolikkar; her er det mykje fortrenjing og utanomsnakk.

Olavsarven er ein «pakke»; ein kan ikkje berre ta ut bitar og brokkar. Det er ein del føresetnader som må vere der, om arven skal vere funksjonell/operativ: 1) eit syn på Kyrkja som eit sjølvstendig samfunn, eit verkeleg og konkret samfunn; 2) ei positiv teologisk forståing av helgenen sin plass i Kyrkja og i det kristne livet; og 3) ei

gjennomtenkt forståing av kva det vil seie å vere kristen i samfunnet no – å leve Olavsarven i dag.

1. Ekklesiologi

Den viktigaste føresetnaden er det ekklesiologiske; spørsmålet om kva Kyrkja er – og kva samfunn/stat/nasjon er. Det ligg føringar på dette i Olavsarven, for han impliserer eit syn både på Kyrkja og på staten.

Olav er fyrst og fremst ein katolsk kristen, ein kyrkjekristen. Det kristne kongedømet, den mellomalderske, katolske forståinga av kongen, låg til grunn for hans kall og var det han ville lansere. Det var Kyrkja som utforma og forvalta denne forståinga, ikkje utan konfrontasjon med andre tradisjonar der kongemakta eller den sekulære styremakta blei sett som ei heilt sjølvstendig ordning, om enn ordna av Gud. Kong Sverre representerte noko av dette – og det blei sjølvstendig fullt ut realisert i reformasjonen, i læra om dei to regimenta og nasjonalstaten under fyrsten. Heile den moderne lausrivinga av samfunnet frå Kyrkja må sjåast i dette perspektivet. Den kristne kongeideologien, eller det katolske synet på styrmakta, var å sjå kongen som messiasavbilete; ein av gudsfolket, ein fremjar av retten, ein vernar for dei svake, ein frigjerar av dei undertrykte. Og han står, som katolsk lekmann, under Kyrkja si ordinære undervising og hennar disiplin. Det heiter seg at Olav Kyrre gjorde dagleg teneste som akolytt i slottskapellet sitt i Bergen.

Samfunnet blei sett som eit kristent samfunn, ikkje som eit sekulært samfunn med plass for «kristne verdiar», men som eit uttrykk for *communio sanctorum*, samfunnet av dei heilage. Samfunnet blei sett i ljøs av Kyrkja, ikkje omvendt. Som vi syng i fedrelandssalmen: «Lat folket som brøder saman bu som kristne det kan seg søma.»

Å gjere Olavsarven til ei samfunns-kraft førutset eit syn på Kyrkja som eit sjølvstendig samfunn, eit verkeleg og konkret samfunn – ikkje berre som ein

religiøs funksjon av den konfesjonelle staten, som i klassisk protestantisme – der er Kyrkje og samfunn også samfallande, men det er staten som har primatet – ei heller som i eit sekulært samfunn med ei statskyrkje tilpassa sine formål. Også her er det staten som er primær, men han har ikkje lenger konfesjonelle forpliktingar.

Olavsarven førutset altså ein annan ekklesiologi, ei anna lære om Kyrkja og ein annan kyrkjelege røyndom (!) enn den vi finn i den stats- og folkekyrkjelege tenkjinga og retorikken i dag. Ligg ikkje dette til grunn, blir det klisjé; ein del av den religiøse legitimeringa av A/S Norge i dag, eller litt kristent «stasj» på konstruksjonen.

2. Helgentrua

Å gjere Olavsarven til ei kraft førutset også at ein tek på alvor synet på kva ein helgen er. Ein teologi eller ei kristendomsforståing der ein ikkje kan snakke om at mennesket blir helga, kan ikkje forstå Olavsarven og kven Kyrkja reknar Olav for å vere. For å forstå ein type som Olav, må ein også kvitte seg med den borgarleggjorte og viktorske forståinga av det dydige/heilage livet. Helgenen er ikkje den prektige og plettfrie, men den omvende syndaren, det grove materialet, overgjeve i Guds hand. Tenk berre på David, profetane, Peter, Paulus, Maria Magdalena, tollmenn og syndarar – eller den lange lista med helgnar få den gamle pakta, der vi høyrer om Abraham som braut opp i tru, om Enok som vandra med Gud, om folk som heldt til i holer og hellerar, som var flyktingar og «outcasts», ja, til og med skjøkja Rahab er med blant dei kanoniserte (brevet til Hebrearane).

Vi må fornye medvitet om Olav som forbedaren som stadig kan påkallast. Også tanken om Olav som «rex perpetuus» førutset at han lever no, i Guds nærleik, i himlen, ja; at han har del i Kristi kongevælde – noko som i seg sjølv har med helgenomgrepet å gjere; den heilage er prest, profet og konge. Vi utøver dette no, i vårt jordiske kall,

og ein gong i æva, saman med Kristus. Kong Olav forholdt seg – for å seie det slik – til den norske nasjonen og til einskildmennesket som forbedar, som den som talar vår sak hos Gud – i Kristus. At vi er forbedarar for kvarandre, fortrengrer ikkje Kristus, slik ein ofte høyrer; tvert om, det er i Kristus vi bed for kvarandre, som lemer på hans lekam.

Viktig er også motivet med kongen som hevdar retten, kongen som stør den svake og tek deira sak. Men kanskje aller mest at Olav rett og slett er ein kristen bror som ved Guds nåde er brukt som Guds reidskap, ein som står oss nær i den historia, den kulturen og den livsopplevinga som er vår, og difor ein vi kan be om forbøn hos Gud.

Utan dette – skal vi seie «metafysiske», at Olav er ein levande person, ein vi har samfunn med – blir Olavsarven lett berre eit idéinnhald, ein ideologi, ikkje minst som ein nasjonal(-istisk) ideologi, ein del av «det norske». Vi skal huske at det Olav gjorde med Noreg, var å innlemme landet i ein

like lite som vi kan forstå staten som ein konfesjonell stat (slik Grunnlova enno, formelt, gjer det jfr § 2: «Den evangelisk-lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion ...»). Det nyttar ikkje å rekonstruere den mellomalderske, kristne einskapskulturen og einskapsamfunnet. Det nyttar heller ikkje å påtvinge det pluralistiske samfunn eit «kristent» verdigrunnlag. Olavsarven handlar, som sagt, ikkje om abstrakte «verdiar», men om konkrete livsformer, om levd liv i eit levande samfunn.

Olavsarven må primært levast og takast i mot i Kyrkja – som nettopp må vere eit samfunn, eit verkeleg samfunn. Saman med privatiseringa av religionen har vi fått eit svært abstrakt og inderleggjort syn på kva Kyrkja er. Det konkrete samfunnet har meir og meir blitt staten, og Kyrkja blir redusert til ein reint åndeleg fellesskap eller ein religiøs serviceinstitusjon. Dette gjeld ikkje berre statskyrkja; også katolikkar blir påverka av denne tankegangen. Men heilt frå den fyrste pinsedagen i Jerusalem har Kyrkja

Utover i det vidare samfunnet må vi delta som inspiratorar, som vitne, som vedkjennarar, som debattantar, som støttespelarar for alt som er godt og ære verd. På fritt grunnlag.

Stram opp retorikken og feiringa!

På grunnlag av analysane ovanfor ser vi at det er nødvendig å stramme opp retorikken og feiringa rundt Olavsarven.

Visst må breidda må vere der; kristendom er inkarnasjon, trusliv levd som sant menneskeleg liv i alle eksistensielle og sosiale dimensjonar. Difor høyrer både marknad og konsertar med – ja, alt høyrer med. Men alt må vere basert i ei fullødig kyrkjeleg feiring og markering: liturgi, bøn og feiring, men og undervising og forkynning av klasse. Dette er – nota bene – ein appell også til den katolske feiringa. Det er bra at Olavsoffisiet er restituert, men også det folkelege kristne må ha sin plass, ikkje minst ved at vi får høyre solid forkynning til omvendning og åndeleg fornying. Gløym ikkje at Olav var apostel; han ville omvende folket (jfr antifonen til 2. vesper for olsok).

Vi må våge å ta Olavsarven på alvor. Det historiske mangfaldet i feiringa – til dømes marknad, drakter og turneringar – må ikkje vere historiserande og estetiserande. Ein historiserande bruk av historia blir ofte eit skjold mot utfordringa som historia gir. Vi må unngå distanseringa «sånn var dei før, sånn er ikkje vi». Feiringa må ikkje vere så brei at alle kan vere med, utan å bry seg. Den må vere så tydeleg at alle kan sjå den – og bli prega av det – både som individ og nasjon.

Ein levande Olavsarv vil skape kultur og folkeliv no, stadig på nytt! Det kan han berre gjere som ein grunnleggjande og tydeleg kristen trusrealitet!

Opprinnelig et foredrag holdt i St. Olav menighet i Trondheim ved olsokfeiringen 2010, noe bearbejdet.

Det er Kyrkja sine lemer som må forpliktast på – og som må leve ut – Olavs kristenrett i dag.

universell samanheng, i den katolske/ universelle Kyrkja, og med det inn i ei forståing av stat og samfunn som noko vidare enn det snevert nasjonale. Difor er Olav også ein helgen for andre enn nordmenn; tenk på hans popularitet i Sverige, i Danmark, i England. Under den katolske ungdomsvalfarten til Nidaros sist sommar var det afrikanske Emmauel, asylsøkjjar med bupel på Nesna, som bar krossen i spissen av prosesjonen der vi gjekk syngjande ned frå Feginsbrekka og like inn i domen.

Olavsarven førutset altså ei positiv teologisk forståing av helgenen sin plass i Kyrkja og i det kristne livet.

3. Kristen i samfunnet no

Å gjere Olavsarven til ei kraft i dag førutset ei gjennomtenkt forståing av tilhøvet mellom Kyrkje og samfunn.

Det seier seg sjølv at vi ikkje kan forstå samfunnet som «kyrkje» i dag –

stått fram i verda som eit levande samfunn, ein kjærleikens fellesskap, med tru og lære, med hierarki, tenester og karismar, med eit sakramentalt og liturgisk liv, med diakoni og sosialt ansvar. Også rettsleg har Kyrkja hatt si sjølvstendige ordning.

Dei kristne og kyrkjelege verdiar som før var innarbeidde i den norske samfunnstradisjonen, må i dag ha si forankring i den kyrkjelege fellesskapen. Det er Kyrkja sine lemer som må forpliktast på – og som må leve ut – Olavs kristenrett i dag. Det har implikasjonar for menneskesynet. Vi må halde oppe vernet av det ufødte livet, vernet om det funksjonshemma, det «unyttige», det sjuke, det gamle livet. Vi må også vere med å oppretthalde forståinga av «det felles gode» – økonomisk og økologisk – i eit samfunn der reine eigeninteresser trugar samfunnssolidariteten. Vi må praktisere det vi står for.

Liturgikommisjonen i arbeid

Av msgr. Torbjørn Olsen

I 2010 opprettet Norsk katolsk bisperåd en nasjonal liturgikommisjon som skal hjelpe biskopene å utarbeide nye liturgiske bøker, hvilket i hovedsak vil si oversettelser og tilpasninger av latinske liturgiske bøker til norsk språk og forhold. Kommisjonen har vært i arbeid i omtrent et år.

På det første møtet sommeren 2010 ble det besluttet at kommisjonen skal gå i gang med en komplett og offisiell utgivelse av barnedåpsritualet på norsk. Til nå har man stort sett vært henvist til å bruke halvoffisielle eller -private delutgaver av ritualet. Mange av variasjonsmulighetene som foreligger (f.eks. med hensyn til valg av bibelske lesninger), har i praksis vært fraværende.

Kommisjonens nåværende arbeid vil legge liturgisk føring langt ut over selve barnedåpspraksisen ettersom man har gått inn for i fremtiden å basere seg på Bibelselskapets oversettelser av Bibelen til norsk. I første omgang blir nå de aktuelle tekster prøvd mot de katolske krav til bibeloversettelse. Her har man så vel teologiske som musikkalske hensyn å ta. I neste omgang må konsekvensene av denne prøving tas opp med Bibelselskapet.

Arbeidsmetode

Arbeid av denne type er krevende, og går derfor langsomt fremover. (Det motsatte ville vært betenkkelig.) Etter å ha holdt todagens møte i fjor høst, i vinter og i vår har man ennå ikke kommet seg helt gjennom det fundamentale dåpsritual. Men kommisjonen nærmer seg nå dette mål. Deretter skal bl.a. ritual for nøddåp, for frembæring av nøddøpte barn i kirken og en rekke alternative formuleringer gjennomgås, likeså de omfattende teologiske og liturgiske «innledende bemerkninger». Liturgisk musikk i fremtiden kommer også opp som sentralt spørsmål.

Arbeidet med de enkelte tekster begynner ved at det utarbeides en «råtekst». Den kan enten være ny-

oversatt fra latin, eller det kan dreie seg om en tekst som alt er i bruk. Den blir gjennomgått setning for setning i den samlede kommisjon. Resultatet blir siden tatt opp på neste møte for ny gjennomgang. Så langt har det vist seg at en rekke tekster i løpet av denne prosess er blitt svært omskrevet (og forhåpentligvis forbedret) i forhold til utgangspunktet.

Når en større del av arbeidet er ferdig, skal det ut på bred høring i Kirken blant kompetente personer og institusjoner og hos andre med interesser i liturgien. Det vil være nyttig om noen som mener å ha noe å bidra med i den sammenheng, melder seg til liturgikommisjonen.

På grunnlag av høringen vil kommisjonen igjen behandle samtlige tekster to ganger.

Medlemmer

Kommisjonen ledes av biskop Bernt Eidsvig. Msgr. Torbjørn Olsen er nestleder og leder arbeidet når biskopen ikke er til stede. Tre sogneprester er med (pater Mirosław Książek MSF, Tromsø, pastor Johannes Hung, Ålesund, og pastor Frode Eikenes, Kristiansand). Lektor Kristin Heffermehl har som latinist et spesielt ansvar for råtekstene. Forfatter Arne Berggren er med sin kommunikasjonserfaring også en viktig bidragsyter. Musikkfagkyndigheten ivaretas spesielt av organist Ulf Schanke og sr. Ragnhild-Marie Bjelland OP. Annen fagkyndighet representeres av pater Arnfinn Haram OP og stipendiat Sigurd Hareide.

Kommisjonen støttes av et sekretariat bestående av pastor Ragnar Leer-Salvesen og seminarist Ole Martin Stamnestrø.

I arbeidet med gjennomgang av en rekke bibeltekster fra Det gamle og Det nye testamente har kommisjonen fått viktig faglig bistand fra Øystein Lund og Heidi Øyma.

Smakebiter

På flere områder har kommisjonen alt foreslått språklige endringer. Et lite eksempel er betegnelsen *superpelliceum* på det liturgiske plagg som utenom messen kan bæres under korskåpen. Den vil i fremtiden på norsk bli hetende «korskjorte». («Rochett», som noe sier, er i virkeligheten et annet plagg for høyere geistlige.) Viktigere er det kanskje at *homilia* vil hete «homilie» (i tråd med katolsk terminologi på

de fleste språk) og ikke «preken» (som sikter videre, og som først og fremst i luthersk sammenheng brukes om den tale som holdes midt under en hovedgudstjeneste). Barn vil ikke lenger bli «signet», men «tegnet» med korsets tegn før dåpen. Dette har språklige grunner for seg og er dessuten økumenisk. Størst bryderi på slutten av siste møte skapte nok trosbekjennelsens ord «*pint* under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet». I forkortet spørsmålform har man nemlig til nå ved dåpen spurt om troen på Jesus Kristus som «*led* og ble gravlagt». I begge tilfeller brukes på latin ordet *passus/um*. Bør det i fremtiden enhetlig hete «*pint*» eller «*led*»? Eller er det greit med forskjellige oversettelser?

Kommisjonen har alt vært i kontakt med Vatikanet og fått tillatelse til å sløyfe ritualet for massedåp av barn, og likeså ritualet for dåp ved kateketer. Disse ville knapt fått anvendelse i Norge. Derimot vil det bli innført ritualer for barnedåp i messen og i påskevigilien.

Andre organer

Kommisjonens vedtak vil helt sikkert bli omdiskutert. De skal da også prøves av en rekke andre organer før de blir endelige, ikke bare i høringsprosessen. Her må nevnes Bibelselskapet (justering av bibeltekstene), Norsk katolsk bisperåd, Den nordiske bispekonferanse (som har det offisielle ansvar for liturgiske bøker på norsk) og til slutt Gudstjeneste- og sakramentkongregasjonen i Vatikanet.

Kommisjonen har til nå delvis møttes i Oslo og delvis på Mariaholm. Det siste møte foregikk på Katarinahjemmet 12. og 13. mai.

Messeboken er på vei!

Den lille messeboken for søndager og festdager til bruk for legfolk, har vært utsolgt i flere år. Nå er en utvidet og forbedret versjon endelig på vei! Denne utgaven inneholder blant annet skriftreferanser til lesninger for hverdagene, flere helgenfester og eukaristiske bønner samt rituale for sakraments-tilbedelse. Helgenfestene er utstyrt med korte biografier. Trykkeriet har antydnet leveranse i september.

Det måtte bli søndag den 1. mai

Ewa Bivand – tilhører St. Paul menighet i Bergen

Søndag 1. mai 2011 ... Da datoen for saligkåringen av pave Johannes Paul II kom i januar, kunne den virke nokså uforståelig for den ikke-katolske omverdenen. 1. mai? Hvorfor akkurat 1. mai? På arbeidernes dag? For katolikker var det derimot klart at saligkåringen måtte skje søndagen etter påske, miskunnssønda. For, som pave Benedikt uttrykte det: «Guds barmhjertige kjærlighetsmysterium var sentrum for min ærverdige forgjengers pontifikat.»

Guds miskunn var sentrum for hele hans liv, fra barndommen i Wadowice, gjennom 2. verdenskrig, attentatet på Petersplassen, til de siste dagene i april 2005. Han var overbevist om at «hele det tjuende århundre var spesielt preget av Guds gjerning, Gud Fader som er rik på miskunn» (encyklikaen *Dives in misericordia*).

Pave Johannes Paul II døde på miskunnssøndagens vigilie i 2005, en fest som han selv innførte fem år tidligere. Dagen etter leste kardinal Leonardo Sandri opp *Regina Caeli*-budskapet forberedt av den døende paven: «Til menneskeheten, som synes å ha gått seg bort og være dominert av det onde og fryktens krefter, gir Den oppstandne Herre kjærlighet som tilgir, som forener, som åpner ånden for håpet ... Herre, du som åpenbarer Faderens kjærlighet for oss, vi tror på deg, og med tillit gjentar vi: Jesus, vi stoler på deg, miskunn deg over oss og over hele verden.»

Veien til steinbruddet. «Miskunn deg over oss og over hele verden» gjentar vi i Den guddommelige miskunns rosenkrans. Denne bønne, knyttet til Den hellige Faustina, har erobret verden. Hvert år kommer en og halv

million pilegrimer til basilikaen i Łagiewniki utenfor Kraków, hvor Den salige Johannes Paul II betrodde verden til Den guddommelige miskunn. Det er ikke uten betydning at dette stedet ligger i nærheten av kalksteinbruddet hvor den unge Wojtyła jobbet under den tyske okkupasjonen, og at han hver dag måtte passere den jødiske bydelen og gettoen for å komme dit. Når man forestiller seg denne veien og tenker på sr. Faustinas budskap fra 1930-årene, forstår man bedre hva han mener når han i «Hukommelse og identitet» skriver: «For dem som overlevde Den annen verdenskrigs erfaringer, virker ordene som er nedskrevet i Den hellige Faustinas dagbok, som et spesielt miskunnsevangelium, skrevet i det 20. århundrets perspektiv. Dette århundres mennesker forstod budskapet. De forstod det nettopp gjennom det dramatiske utbruddet av ondskap som Den annen verdenskrig og de totalitære regimer førte til. Akkurat som om Kristus ønsket å vise oss at Guds miskunn setter grenser for det onde som mennesket skaper og blir offer for.»

På denne tid, og på denne veien til steinbruddet, kunne man klart se at mennesker som stoler på seg selv, på sin egen fornuft, og på vitenskap uten grenser, kan ende som bødler i utryddelsesleirer. I det 21. århundre er dette budskapet fortsatt like aktu-

På denne tid, og på denne veien til steinbruddet, kunne man klart se at mennesker som stoler på seg selv, på sin egen fornuft, og på vitenskap uten grenser, kan ende som bødler i utryddelsesleirer.

elt. Og de mange troende over hele verden som ber om Guds miskunn, er overbevist om dette.

Arbeidernes verdighet. I år falt Miskunnssøndagen på 1. mai. For mange er denne dagen knyttet til arbeidernes kamp for rettferdighet og verdighet. For dem av oss som er oppvokst under kommunismens åk, mistet denne dagen sin opprinnelige betydning, men kampen for rettferdighet og et verdig arbeidsliv fortsetter, og dermed passet denne datoen veldig godt til nettopp saligkåringen av Johannes Paul. Han visste hva det betyr å være en arbeider; han arbeidet selv under umenneskelige vilkår

Juni

Generell intensjon:

At prestene, fornyet ved Kristi hjerte, alltid må være sanne vitner om Guds omsorgsfulle og nåderike kjærlighet.

Misjonsintensjon:

At Den Hellige Ånd må kalle mange fra våre menigheter til misjonærer, rede til å vie seg helt og fullt til utbredelsen av Guds rike.

Juli

Generell intensjon:

At de kristne må bidra til å lette de fysiske og åndelige lidelser hos de Aids-syke, særlig i de fattigste landene.

Misjonsintensjon:

At ordenssøstre som arbeider i misjonsområdene, må vitne om evangeliets glede og være levende tegn på Kristi kjærlighet.

August

Generell intensjon:

At Verdens ungdomsdagen i Madrid må inspirere unge i hele verden til å rotfeste sitt liv i Kristus og bygge sitt liv på ham.

Misjonsintensjon:

At Vestens kristne må være åpne for Den Hellige Ånds virke og gjenoppdage troens friskhet og glede.

September

Generell intensjon:

At alle lærere må vite hvordan de skal formidle kjærlighet til sannheten og oppdra til sanne moralske og åndelige verdier.

Misjonsintensjon:

At de kristne fellesskap overalt på det asiatiske kontinent med begeistring må forkynne evangeliet ved å vitne om dets skjønnhet og troens glede.

i steinbruddet; han jobbet blant arbeidere både i sitt hjemland og som ung prest Frankrike. Hans encyklika *Laborem exercens* fra 1981, hvor han skrev at «Kirken ser det som sin oppgave å være årvåken med å peke på

det arbeidende menneskes verdighet og rettigheter, og å rope varsko ved de situasjoner hvor denne verdighet og disse rettigheter blir krenket, og for sin del bidra til å gi disse forandringene en slik retning at det fører til et ekte fremskritt for mennesket og for samfunnet», var en inspirasjon for den polske fagforeningen «Solidaritet». Fagforeningen som kjempet for arbeidernes verdighet og mot det kommunistiske regimet.

Det er ikke tilfeldig at saligkåringen skjedde akkurat denne dagen. Det måtte bli søndag den 1. mai.

Kling no, klokka...

Av sr. Anne Bente Hadland OP

Kan kirkeklokker fortelle en historie?

Det kan de så avgjort, og den historien har Terje de Groot skrevet, eller snarere: begynt å skrive.

I 2010 kom han ut med *Oslos kirkeklokker og ringeskikker gjennom 800 år*. Boken på 597 sider, som er rikt illustrert og inneholder en nøyaktig beskrivelse av hver enkelt kirkeklokke i Oslo by, er et imponerende arbeid. De beskjedne 100 eksemplarene på eget forlag forsvant raskt; og det er synd, for boken er både underholdende og lærerik!

Vi intervjuet like godt forfatteren, som har diplomeksamen fra «Den Skandinaviske klokkenisteskole» i Løgumkloster, Danmark, men som ikke er klokkenist, men campanolog, bare så vi vet det.

Hva er forskjellen?

–En klokkenist er en som spiller på klokker, og den utdannelsen er på hele syv år, mens min utdanning som campanolog er på to. Jeg har bare den teoretiske delen.

Hva bruker man en slik utdanning til?

–Vi brukes gjerne i forbindelse med kulturbevaring, selv gjør jeg for eksempel konsulentarbeid for rikstantikvaren når det gjelder inngrep i gamle kirketårn og lignende ting.

Har du alltid vært fascinert av kirkeklokker?

–Ja, jeg har det. Helt fra jeg var liten. Jeg var bare seks år da jeg fikk være med på en omvisning i kirken hjemme, som var Flosta kirke i Arendal kommune. Vi var i tårnet, der henger det en klokke fra 1506. Og vi fikk være med å ringe! Det gjorde stort inntrykk. Jeg fortsatte å gå i kirken der like til jeg konverterte for pastor Littlewood i 1998. Og med årene ble jeg faktisk bare mer og mer interes-

Terje med den største klokken i St. Olav domkirke, Oslo

sert i klokker, både historien og alle skikkene som er knyttet til klokker og Kirkens liv. I noen år etter at jeg konverterte, gikk jeg i tanker om å bli prest, men da det ble avklart at jeg ikke skulle det, tok jeg utdannelsen til campanolog.

Er det mange som tar den?

–Det varierer fra år til annet. De

vært brukt forskjellig – de ble også brukt av vekterne til å varsle brann, for eksempel. Men inskripsjoner og dekorasjoner har variert veldig og forteller mye om troen i samtiden. Hver tidsalder har sitt uttrykk.

Hvilken er vakrest?

–Jeg har en svakhet for middelalderen. Klokkene som påkalte hele hel-

Alle katolske klokker er viglet; dette sluttet man med ved reformasjonen, selv om «reformerte» klokker også har inskripsjoner og kan være rikt dekorert.

fleste som tar utdannelsen, er organister. Noen år kan det være én og to på kullet, andre opp til tretten.

Det som slår meg når jeg leser boken din, er at den er skrevet med så stor begeistring!

–Jammen, klokker er interessante, og de er fulle av historie! Jeg brenner veldig for den delen av den kirkelige kulturarven. Ikke bare har de

genskaren sammen med de troende til bønn og gudstjeneste. «Ave Maria gratia plena», «Sancta Maria ora pro nobis», for eksempel. Klokken var ofte viglet til flere helgener også. Åpnet virkelig for store perspektiver. Alle katolske klokker er viglet; dette sluttet man med ved reformasjonen, selv om «reformerte» klokker også har inskripsjoner og kan være rikt dekorert. Men da kunne det for

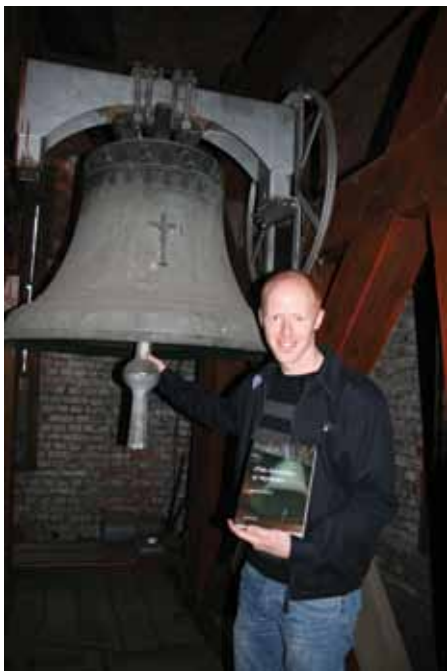

Foto: S. Olavskirkelid

eksempel stå «Soli Deo Gloria» – Gud alene æren. I barokken var det gjerne svulstige og svære inskripsjoner der hele embetsverket var listet opp.

Så fra å påkalle hele helgenskaren sammen med Guds folk til bønn og gudstjeneste, så påkalte man altså embetsstanden ... Ikke helt de samme perspektivene...

–Nei, avgjort ikke, men de barokke klokkene er forøvrig rikt utsmykket og gjerne også utstyrt med tekster som oppfordrer til moralsk levnet.

Hvordan ser moderne klokker ut?

–Fra 60-tallet og utover har tekstene vært enkle og poengterte. «Følg meg», «til Guds ære», eller klassiske kristne dyder: tro, håp, kjærlighet. Enkle og vakre, som oftest.

Men iblant kommer det jo inn klager på «bråk» fra kirkeklokker fra illsinte naboer og næringsdrivende?

–Jada, og det har faktisk hendt at kirkelige myndigheter har tatt hensyn til det, men alle må vite at kirkeklokker ikke kommer inn under støyparagrafen. De er heldigvis beskyttet. Når jeg tenker på St. Olav domkirke i Oslo, der ringer jo klokkene absolutt hele søndagen og ofte ellers også ... Der ringer man som man skal, tre ganger før høymessen, 10.30, 10.45 og 10.55, men i St. Hallvard henger klokken så vidt jeg vet ubrukt. Synd. Jeg mener man burde vise større frimodighet her! Noen steder ringes

det også til Angelus morgen, middag og kveld. Flott, synes jeg.

Har du en favoritt?

–Klokkene i Kölnerdomen er min favoritt – vidunderlig vakre og verdens største!

Hvor langt tilbake kan man spore bruk av kirkeklokker?

–Vi finner spor av dem på 5–600-tallet. De ble vanlige da kirken kom ut av undergrunnstilværelsen. Og i klostrene hadde man bruk for klokkene for å dele opp døgnet. I middelalderen mente man også at klokkene kunne bryte lynet og stoppe tordenvær ... Flere bevarte klokkeinskripsjoner fra den tiden forteller om dette. Men klokker ble jo også brukt i hedendommen for å holde onde ånder borte og bekjempe demoner. Klokkene har og har hatt et stort bruksområde. Noen av middelalderklokkene ble forøvrig til kanoner etter reformasjonen; klokker er laget av bronse, og det er kanoner også.

Og i dag?

–Den norske kirke har bevart noen av middelalderskikkene. De ringer

Hvor kommer norske kirkeklokker fra?

–De aller fleste norske kirker har klokker som er støpt i Norge. Det var en stor industri her til lands like til begynnelsen av 1900-tallet. Omkring 1915 var det bare ett støperi igjen, Nauen ved Tønsberg, og derfra kommer klokkene til kirker bygget i Norge, med unntak av de fleste av våre katolske kirker. Vi får våre stort sett fra utlandet. De jeg har sett på i Oslo, kommer fra Frankrike og Tyskland. Forhåpentligvis får jeg anledning til å komme rundt og se på andre katolske klokker også.

For det blir flere klokker på deg i fremtiden?

–Jeg vil veldig gjerne forske på middelalderklokker i Norge, så nå studerer jeg kunsthistorie med vekt på kirkekunst, og håper at jeg en dag skal komme i gang med dette forskningsprosjektet. Til nå har jeg jo syslet med dette på egen hånd. Prosjektet om osloklokkene er egenfinansiert, bortsett fra at jeg fikk støtte fra Norsk Kulturråd til arkivstudiene. Men så oppdager jeg at det er mye større interesse for emnet enn det jeg hadde trodd! Etter en forside og et dobbelt-

... alle må vite at kirkeklokker ikke kommer inn under støyparagrafen. De er heldigvis beskyttet.

tre ganger før gudstjenesten og har tre ganger tre slag etter – det er en reminisens av Angelus-slagene knyttet til Angelus-bønnen ved middagstid, men ikke bare det. For reformatorene var det viktig å kvitte seg med alt som kunne minne om en katolsk fortid, men på et tidspunkt i senmiddelalderen fikk Angelus-bønnen, som jo ble bedt morgen, middag og kveld, et tilleggsaspekt som bønn om fred. Angelusbønnen forsvant ved reformasjonen, men ringetidspunktene ble bevart en tid fremover, inkludert fredsaspektet. Så derfor har vi noe som minner om Angelusringingen, men som ikke er det, eller ikke er ment å være det, i Den norske kirke.

sidig oppslag i Vårt Land før jul i fjor, forsvant hele opplaget.

Kan det bli for mye kirkeklokker for en campanolog?

–Tro det eller ei, ja! Vi skal huske at klokkene alltid har hatt en funksjon. Under den tridentinske messen for eksempel, hvor «alt» foregår i stillhet, var sanctusklokkene viktige for å markere det hellige øyeblikk – altså klokkene man ringer med etter forvandlingen. De er jo nå inne igjen i messene våre, og det er vel og bra, men vi skal huske på funksjonen og stemme bruken av klokkene deretter. Det er fint å markere forvandlingen, og det kan gjerne høres, men klokken bør brukes med måte. Det er ikke klokkeklangen i seg selv som er avgjørende!

Inspirasjon og påfyll for arbeid med barn

Foto: Lars M. Fædder

Rundt 25 mennesker var samlet til ressursdag om arbeid med barn i katolske menigheter i Norge lørdag 26. mars. Deltakerne var kommet fra bl.a. Tromsø, Harstad og Bergen, i tillegg til store deler av Østlandet. NUKs Barneutvalg arrangerte for tredje år på rad en slik ressursdag for inspirasjon og påfyll for dem som arbeider med de yngste i våre menigheter. «Jeg er kommet for å lære flere sanger med bevegelser,» sa p. Erik Ruud.

Han og de andre deltakerne fikk lære både sanger og bevegelser som slår an blant barn fra 2-årsalder og opp til 1. kommunion. Fokus var foruten sang på praktiske teknikker for formidling av Evangeliet til barn, som f.eks. bruk av flanellograf og dramateknikker som «levende statuer», bruk av dukker og enkel dramatisering. Mange av deltakerne er aktive i Ordets liturgi for barn, andre i katekesen, og andre vurderer å engasjere seg i denne typen arbeid i sine menigheter i fremtiden. Dagen kan oppsummeres med at deltakerne uttrykket et klart ønske om at inspirasjonssamlinger, med vekt på praktiske tips, inspirasjon og fornyelse, må gjentas i årene som kommer. Barneutvalget i NUK takker alle som deltok på dagen, og ønsker lykke til videre med å gi alle barn et positivt møte med Kirken.

Marta Bivand Erdal/nuk.no

Pastoralrådsmøte på Mariaholm 26.–27. mars

Vår møtet på Mariaholm for Pastoralrådet i Oslo katolske bispedømme

samlet 25 representanter for menighetene. Møtet ble ledet av Andreas Christiansen. Ved siden av biskopens statusrapport for bispedømmet, og orienteringen om økonomien ved Thuan Pham Cong, konsentrerte møtet seg om to saker:

- forholdet mellom prester og legfolk/PRO, ved Helge Gudheim
- pastoralplanen for barne- og ungdomsarbeid, ved Sunniva Vang Kristiansen

Maria Junttila Sammut orienterte dessuten om arbeidet med pastoralplanen for bispedømmet.

I tillegg til å være et rådgivende organ for biskopen, er rådsmøtet et svært nyttig samtaleforum, der menighetenes representanter sammen med prestene kan dele informasjon og erfaringer.

Egil Olaussen, på vegne av arbeidsutvalget i Pastoralrådet

Første visitasrunde i mål

Foto: Heiner Lind

I henhold til retningslinjene skal biskopen i Oslo katolske bispedømme visitere bispedømmets menigheter hvert femte år. En visitas er et formelt besøk som gir biskopen anledning til å sette seg inn i forholdene i menighetene, men også til mer uformelle møter og feiring. Ikke sjelden blir disse besøkene omtalt i lokalpressen. Under visitasen i Vår Frue menighet i Porsgrunn midt i mai kunne biskopen opplyse til *Porsgrunns Dagblad* at han har gjennomført den første runde med visitaser i alle bispedømmets menigheter. St. Olav gratulerer!

Bildet er fra menigheten på Hønefoss, som ble visitert i april.

St. Olav

Lanserer eget magasin på polsk

Oslo katolske bispedømme er nå i gang med utarbeidelsen av et eget polskspråklig magasin – *Informator Katolicki*. Prosjektet er et initiativ fra biskop Bernt

Eidsvig, som et svar på et stadig økende pastoralt behov for en egen kommunikasjonskanal blant polskspråklige katolikker i Norge.

Magasinet er foreløpig et toårig prøveprosjekt, og bispedømmet har i denne perioden ansatt Karol Michalczuk som prosjektleder og redaktør. Michalczuk sier til *katolsk.no* at redaksjonens hovedfokus vil være nyheter fra inn- og utland, samt nyttig informasjon om norske samfunnsforhold. Bladet skal i sin helhet være på polsk, med unntak av egne tospråklige barnesider på norsk og polsk.

Informator Katolicki har en utgivelsesplan på fire nummer i året, mens det i oppstartsåret 2011 ventes utgitt tre nummer. Første utgave er nettopp havnet i postkassene til alle registrerte katolikker med polsk bakgrunn (husstander). Det inneholder blant annet en større reportasje fra biskop Eidsvigs takksigelsesmesse i Trefoldighetskirken i anledning saligkåringen av Johannes Paul II, samt informasjon om høstens kommunevalg og Norges Unge Katolikker.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (6. april 2011)/St. Olav

St. Olav bokhandel med ny barneavdeling

St. Olav katolske bokhandel i Akersveien i Oslo har opprettet barneavdeling i butikkens underetasje. Her finner du et rikt utvalg av kristen barnelitteratur, både katolsk og felleskristen, samt et utvalg klassiske barnebøker og kristne gjenstander for barn. Den nye barnebokavdelingen er et ledd i bispedømmets sats-

ning på pastoralt arbeid blant barn og unge.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (13. april 2011)

Se pavens liturgiske program live på katolsk.no

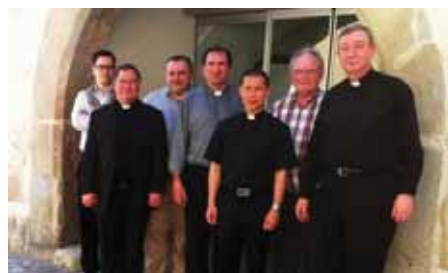

I snarveimemmen på www.katolsk.no er det nå dukket opp en «LIVE»-knapp. Der kan man se nettoverførte sendinger fra Vatikanets TV-stasjon CTV, samt kortere nyhetsinnslag fra H2O-news.

St. Olav

Skoleprestene besøkte Klosterneuburg

Den 9.–12. mai var de katolske skoleprestene i Norge gjester i Stift Klosterneuburg utenfor Wien, hvor de samtalte om skoleprestenes funksjon i våre katolske skoler. Pastor Jesper Fich holdt innlegg og orienterte som skoleprestenes viktige oppgaver for skolene og om sin mangeårige erfaring fra skolene i Danmark. Også biskop Eidsvig deltok under deler av samlingen.

Avbildet fra venstre: Dom Lukas Stefan Lorf-Wollesen Can.Reg. (St. Paul skole), pater Jesper Fich OP (København bispedømme), p. Nikolas Goryczka OFM (St. Franciskus skole), p. Marek Chelminiak MSF (St. Eystein skole), p. Khiem Duc Nguyen (St. Sunniva skole), skoleråd Gjermund Høgh og biskop Bernt Eidsvig.

Skoleråden i Oslo katolske bispedømme, 20. mai

Oslo: Klosterstand i Bogstadveien

To lørdager i året har handelsstanden i Norges travleste handlegate, Bogstadveien i Oslo, «markedsdag». Da inviteres handelsenæringen i og i umiddelbar nærhet av veien til å presentere seg selv og sine produkter. På gode dager kan det komme et sted mellom 80.000 og 100.000 mennesker. Katarinahjemmet ligger kloss opp til Bogstadveien, og søstrene bestemte seg derfor for å delta. Poenget var å profilere klosterliv i Norge. Lørdag 7. mai sto de der med klosterprodukter – såper fra Tautra, lys fra Karmel, kremer fra Lunden, reisealtere, kors, rosenkranser og søstre fra Larvik, som stilte med egne produkter. I tillegg var det informasjon om klosterliv og relevant litteratur og musikk. Det var mange positive reaksjoner, folk var mer interessert i å snakke enn å handle, og det var helt greit! Til høsten står de der igjen, lørdag 10. september!

Sr. Anne Bente Hadland OP

Caritas' respons på krisen i Libya

I følge IOM (International Organisation for Migration) har 328.000 mennesker flyktet fra konflikten i Libya, de fleste gjennom Egypt og Tunisia. Caritas hjelper nå disse flyktningene. Caritas har sendt ett nødhjelpslag til grensen mellom Egypt og Libya, og ett til grensen mellom Tunisia og Libya. Caritas deler ut mat og tilbyr helsetjenester til tusenvis av flyktninger.

– På lørdag telte vi flere enn 6000 mennesker i flyktningleiren. På mandag morgen var det ikke flere enn 2500 igjen. Men det kommer nok til å ta litt tid før den siste familien har forlatt Salloum. Til da trengs Caritas her, sier Fred Lauener i Caritas Sveits i Salloum på den egyptisk-libyske grensen.

Caritas.no, 25. mars 2011

Nytt overhode for Den ukrainsk-katolske kirke

Pave Benedikt XVI stadfestet fredag den 25. mars torsdagens valg av nytt overhode for Den unerte ukrainsk-katolske kirke på synoden i Lviv i Ukraina. Samtidig ble navnet på den nye storerkeeparken av Kyiv-Halytsj offentliggjort, nemlig Svjatoslav Sjevtsjuk (40), til nå apostolisk administrator av det gresk-katolske bispedømmet Buenos Aires i Argentina.

Svjatoslav Sjevtsjuk ble født den 5. mai 1970 i det vestlige Ukraina, som da var en del av Sovjetunionen. Han ble presteviet i 1994, etter at Ukraina var blitt selv-

stendig og den unerte kirken i landet igjen tillatt. I 1999 tok han i Roma en doktorgrad i moralteologi. Fra 2000 var han viserektor og fra 2007 rektor ved presteseminaret i Lviv. I 2009 ble han utnevnt til hjelpebiskop i det ukrainske eparkiet Buenos Aires, og i mars 2010 ble han apostolisk administrator av Buenos Aires. Fra 2002 til 2005 var han sekretær for sin forgjenger som leder for den ukrainsk-katolske kirken, kardinal Lubomyr Husar MSU (2001–11).

Konklavet i Lviv åpnet med førti av de rundt femti biskopene til stede. De første tre dagene ble det gjennomført tolv valgog ganger uten at noen kandidat fikk det nødvendige 2/3 flertall. Det ble da foretatt et valg mellom de to kandidatene som hadde fått flest stemmer, ettersom statuttene sier at det da bare var nødvendig med absolutt flertall. Kirkeretten foreskriver at paven skal stadfeste valget, og før det var gjort, ble ikke navnet på den nyvalgte offentliggjort.

Innsettingen av den nye storerkeeparken (storerkebiskopen) fant sted søndag 3. april i den ukrainsk-katolske katedralen i Kyiv, som fortsatt er under bygging. Kardinal Husar flyttet i 2005 kirkens hovedsete fra Lviv i det vestlige Ukraina, hvor kirken står sterkt, til hovedstaden Kyiv, noe som møtte sterk motstand fra landets ortodokse flertall. Kardinal Husar

var egentlig valgt på livstid, men i begynnelsen av februar i år innvilget paven hans avskjedssøknad av helsemessige årsaker.

Den gresk-katolske kirke i Ukraina oppsto etter unionen i Brest i 1595 og er den største katolske østkirken med over fem millioner medlemmer. Derav bor rundt halvannen million i utlandet, hvor mer enn halvparten av bispedømmene og eksarkatene ligger. I det overveiende ortodokse Ukraina er hver tiende innbygger gresk-katolsk. De feirer sin liturgi etter bysantinsk ritus, som er nærmest identisk med den ortodokse liturgi-formen.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (peo/mt) (28. mars)

Vatikanet og Kina enige om bispeordinasjon

Msgr. Liang Jiansen ble onsdag den 30. mars innsatt som ny biskop av Jiangmen bispedømme, som har vært uten biskop siden 2007. Ordinasjonen av 46-årige Jiansen anerkjennes både av Den hellige stol og Beijing. Dette er den første bispevielsen i Kina i 2011 etter at den statlig kontrollerte «Catholic Patriotic Association» i november i fjor gjennomførte den første ulovlige bispevielsen på fem år – og med det utløste en ny krise mellom Den hellige stol og folkerepublikken Kina.

Vaticanista Sandro Magister fremhever to ulike tilnærminger til de diplomatiske forhandlinger mellom Kina og Den hellige stol: en «kon-

fronterende» linje fra den nå pensjonerte veteran kardinal Zen, versus en mer moderat fra den kinesiske erkebiskop Savio Hon Taifai, sekretær i Kongregasjonen for Folkenes Evangelisering.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (4. april)

Interreligiøst møte i Assisi den 27. oktober

Den Hellige Stols pressekontor har nå annonsert detaljene rundt «Dagen for refleksjon, dialog og bønn for fred og rettferdighet i verden». Det interreligiøse møtet finner sted i Assisi den 27. oktober i år, og markerer 25-årsjubileet for det første Assisi-møte under pave Johannes Paul II. Uttalelsen fra Vatikanet fremhever at alle genuint troende mennesker – uavhengig av sin særskilte tro – har en felles interesse for fred, samt et felles grunnlag for dialog: «Troende er på en konstant reise i retning av Gud: nettopp derfor muligheten – endog nødvendigheten – av å samtale og gå i dialog med alle – både troende og ikke-troende – uten å ofre egen identitet eller henfalle til ulike former for synkretisme.»

Den aller ferskeste nyheten er at Benedikt også ønsker ikke-troende velkommen til møtet, da «de som ikke bekjenner seg til religiøs tro, ser på seg selv som sannhetssøkere og er bevisste på det felles ansvar for rettferdighet og fred i vår verden». Gesten må kunne sees på som en naturlig videreføring av det nylig åpnete katolsk-ateistiske samtale-

forum, som hadde sin første sesjon i Paris den 24.–25. mars.

Kvelden før begivenheten i Assisi inviterer Benedikt til en bønnvigilie i Peterskirken, før han sammen med andre representanter tar toget nordover til Den hellige Frans' hjemby. Selve dagen i Assisi starter med taler fra deltagerne, inkludert en fra pave Benedikt selv. Etter lunsj er det satt av tid for stille meditasjon og bønn – dog ikke i fellesskap. På ettermiddagen går alle deltagerne i en stille prosessjon til Den hellige Frans' basilika, hvor det igjen skal bes i stillhet.

Kontroversene rundt det første interreligiøse møtet i 1986 har ført til en fornyet debatt – spesielt i Italia – hvor kritiske røster advarer mot faren for synkretisme (religionsblanding). Daværende kardinal Joseph Ratzinger var heller ikke til stede i 1986, og sies å ha hatt blandede følelser for arrangementet. Han var imidlertid deltagende ved møtet i 2002, på oppfordring fra Johannes Paul.

Som pave uttalte Benedikt seg om dette i 2006, i et budskap til biskopen av Assisi: «For ikke å misforstå meningen med det Johannes Paul II ønsket å oppnå i 1986, og det som – med hans egne ord – beskrives som 'Assisis ånd', så er det viktig å ikke glemme de bestrebelse som da ble gjort for å forhindre det interreligiøse møtet fra å bli utsatt for synkretistiske tolkninger basert på en rela-

Vern om livet fra befruktning til en naturlig død

**Bli medlem i
Menneskeverd**

www.menneskeverd.no

tivistisk oppfatning. [...] Av denne grunn, selv når vi sammen møtes for å be for fred, må denne bønnen utføres i samsvar med den særskilte tilnærmingen som er passende til hver av de ulike religionene. Dette var beslutningen i 1986 – og denne beslutningen kan ikke annet enn å også være gyldig i dag. Sammenkomsten av dem som er ulike, må ikke gi inntrykk av en innrømmelse av den relativismen som fornektet sannhetens grunnleggende mening og muligheten for å nå frem til den.»

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (6. april) / St. Olav

Kina: Undergrunnsbiskop falt om og døde under påskevigilien

Den kinesiske undergrunnsbiskopen Peter Li Hongye falt om og døde da han feiret påskevigilien i sitt bispedømme Luoyang. Dette melder Asia-News. 91-åringen – som samme dag feiret sitt 67-årsjubileum som prest – ble rammet av et hjerteinfarkt da han var i ferd med å velsigne dåpsvannet. Biskopen var anerkjent av Den hellige stol, men ikke av kinesiske myndigheter, noe som sterkt preget hans liv som prest og biskop.

På 50- og 60-tallet satt Hongye i kommunistenes beryktede straffeleire grunnet sin troskap til paven og Den hellige stol – under det såkalte «reform gjennom arbeid»-programmet. Fra 80-tallet og frem til sin død levde han under konstant overvåkning eller husarrest.

Biskop Peter Li Hongye ble ordinert til undergrunnsbiskop av Luoyang i 1987, med ansvar for 10 000 troende samt 20 prester og 20 ordenssøstre.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (28. april)

Troskongregasjonen med nytt dokument om seksuelle overgrepssaker

Vatikanet slapp mandag den 16. mai et nytt dokument vedrørende seksuelle overgrepssaker i Kirken. Dokumentet er ment å være en slags guide og referanse for de nasjonale bispekonferansenes arbeid med egne samlede retningslinjer. Dokumentet ble annonsert allerede i juli i 2010 i forbindelse med revisjonen av Johannes Paul IIs *Sacramentorum sanc-*

titatis tutela fra 2001 – dokumentet som overførte seksuelle misbrukssaker til Troskongregasjonens bord.

Ifølge rundskrivet fra Troskongregasjonen må de nasjonale retningslinjene inkludere «prioritering av ofre, forebyggingstiltak, seminarformasjon og en kontinuerlig formasjon av presteskapet og samarbeid med sivile myndigheter; en grundig og omhyggelig implementering av den nyeste kanoniske lovgivning på området er de viktigste hensynene som må ligge bak retningslinjene i alle verdenshjørner».

Rundskrivet presiserer at regler og sivil lovgivning naturlig nok vil variere fra land til land, men at Vatikanet nå tilbyr «et bredt sett av prinsipper og indikasjoner som ikke bare vil tilrettelegge formuleringen av retningslinjer – og med dette en uniformitet i utførelsen til ulike kirkelige autoriteter i ulike land – men også sikre en overensstemmelse i Den universelle kirken, samtidig som man respekterer biskopers og ordensoverhoders kompetanse».

Dokumentet er tredelt. Den første delen tar for seg generelle hensyn som f.eks. prioritering av utsatte og samarbeid med sivile myndigheter. Annen del omhandler de nåværende kanoniske regler, som gjelder etter revisjonen i 2010. I del tre gir Troskongregasjonen konkrete råd og tips til de nasjonale bispekonferansenes egne retningslinjer.

Her hjemme jobbes det i disse dager med et sett av felles retningslinjer for alle de nordiske land. Den nordiske arbeidsgruppen – som ledes av biskop Bernt Eidsvig av Oslo – består av biskop Czeslaw Kozon av København, p. Pål Bratbak samt sr. Anna Mirijam Kaschner CPS (sekretær for Den nordiske bispekonferanse).

I rundskrivet fra Troskongregasjonen heter det at verdens bispekonferanser skal sende inn sine utarbeidede retningslinjer til Troskongregasjonen innen mai 2012.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (16. mai) / St. Olav

Irak: Nuntius takker norske katolikker

Foto: catholicnews-bagdad.com

Den pavelige nuntius til Irak og Jordan, erkebiskop Giorgio Lingua, takker i et brev biskop Bernt Eidsvig og norske katolikker for de innsamlede mid-

lene til Vår Frue av Frelsens kirke. Pengene bekreftes å ha ankommet Bagdad.

Det var i forbindelse med terroraksjonen mot den syrisk-katolske kirken den 31. oktober i fjor at en landsomfattende innsamlingsaksjon ble igangsatt på vegne av Norsk katolsk bisperåd. Summen på 189 000 kroner skal gå til reparasjoner av kirken, samt til ofrene og relaterte prosjekter som den lokale kirke finner hensiktsmessig.

Grunnet den vanskelige situasjonen i landet har pengeoverføringen tatt lenger tid enn først antatt. Midlene overføres nå fra nuntiatoret til den syrisk-katolske erkebiskop av Bagdad, Matti Shaba Matoka. Erkebiskop Lingua uttrykker i brevet også takknemlighet for uttalelsen fra Norsk katolsk bisperåd i anledning terroraksjonen.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (29. mars 2011)

P. Olav Müllers populære biografi

om Olav den hellige finnes nå i hendig nyutgave på både norsk og engelsk, i samarbeid mellom forlaget Maximilian og St. Olav forlag.

Kjøp den i **St. Olav bokhandel** eller bestill den via **stolavforlag.no**.

Kirkefedre på Petersplassen

Benedikt XVI

Kirkefedrene – fra Klemens av Roma til Augustin

St. Olav forlag 2010
249 sider, 198 kr

Det er verdt å merke seg at Bernini valgte å omkranset St. Peters stol fremme i Peterskirkens apsis med fire av oldkirkens store biskoper, og det med et utvalg av to kirkefedre fra østkirken

og to fra vestkirken: St. Athanasius, St. Chrysostomus, St. Ambrosius og St. Augustin. Det samme økumeniske perspektivet finner vi i Benedikt XVIs katekeserrekker over kirkefedrene. Første del av disse katekesene fra onsdagsaudiensene paven gav fra våren 2007 til våren 2008, er nylig utgitt på St. Olav. Boken er oversatt fra italiensk av Maria Junttila Sammut, som fortløpende gir leserne nyttige fotnoteopplysninger om fagtermer og om skandinaviske oversettelser av kirkefedrene.

Oppløftende. Og la det være sagt med det samme: Dette er en viktig utgivelse, som alle troende kan ha stort utbytte av å lese. Pave Benedikt gir en inspirerende innføring i oldkirkens fedre, med sin balansering av teologisk dybdekunnskap, enkel formidling og en forkynnelse som oppløfter tilhøreren. I disse 36 katekesene over 26 kirkefedre legges det like stor vekt på fedrene som lærere som på deres heroiske forbilde i veien til et hellig liv. Disse portrettene av «patristiske ikoner» er derfor ikke ment som dekkende innføringer. Men det er fascinerende hvor mye substans hver av disse presentasjonene likevel har, hvor mye av den teologiske «essensen» pave Benedikt får med på de få minuttene han har til rådighet.

Dertil har han et eget blikk for det karakteristisk som kjennetegner den enkelte teologens tenkning og spiritualitet. Noen eksempler: «Ingen av kirkefedrene har med samme intensitet som Ignatius [av Antiokia] uttrykt lengselen etter Kristus og etter livet i ham.» «Man kan egentlig si at han [Ireneus] fremstår som den første av kirkens store teologer som skapte en systematisk teologi.» «Hele hans [Origenes'] liv var en reise i stadig lengsel etter martyriet. [...] Hans teologi er den perfekte symbiose av teologi og eksegese.»

Det interessante med denne boken er også at den kan leses som et studium i pave Benedikts egen tenkning. I så godt som hvert eneste portrett har han fremhevet sine egne hjerteanliggender og yndlingsideer, som han gjenfinner hos den aktuelle kirkefader han presenterer. For eksempel i katekesene over Klemens av Alexandria og Augustin, hvor han betoner temaet tro og fornuft. Klemens, sier han, tar opp igjen den dialogen med filosofien som Justin innledet, og «foreddler den til et maksimum i gresk filosofisk tradisjon». I portrettene av både Origenes og Klemens fremheves den kristosentriske skriftutlegningen. Kirkens samfunnsansvar fremheves i flere av katekesene, likeså det paven kaller «det eskatologiske overskudd» i kirkefedrenes forkynnelse – særlig i katekesen over Eusebius av Vercelli. Det tema som oftest fremheves som hjertet i fedrenes forkynnelse, er betydningen av å *lytte til Ordet* – et nøkkeltema vi kjenner igjen fra Ratzingers mariologiske skrifter.

Kirkefedre-ressanse. Josef Ratzinger stod nær det katolske miljøet som skapte en renessanse for kirkefedrene og studiet av kristen senantik under første halvdel av forrige århundre. Det er ikke tilfeldig at de to patristiske forskerne han fremhever som forbilledlige, er kardinal Jean Daniélou og Hans Urs von Balthasar. At han står i tradisjonen fra deres lesninger av kirkefedrene, ser vi på flere måter, ikke minst gjennom hans blikk for enheten mellom teologi og spiritualitet hos fedrene, og hans vektlegging av bønningen og kir-

kefedrenes mystiske teologi. Svært interessant er den plass han vier Origenes av Alexandria, som nettopp Daniélou, Balthasar og de Lubac søkte å gjenreise som «en kirkens mann». Og ikke minst den lovprisende tonen i nettopp disse to katekesene. Benedikts positive lesning av Origenes er en gledelig overraskelse. Samtidig er det oppsiktsvekkende at paven – helt uten forbehold – utbryter: «Jeg vil avslutte med å oppfordre dere til å i deres hjerter ta imot undervisningen fra denne store troens læremester.» Benedikt minner oss klokkelig om at så godt som alle de oldkirkelige fedrene etter Origenes tok imot og benyttet seg av Origenes' undervisning. Og han peker på linjen fra Origenes via Ambrosius inn i den latinske kristenhet, ikke minst når det gjelder idealet om meditatív bibellesning, *lectio divina*.

Augustin. Utvalget i denne første katekeserrekken av kirkefedre (St. Olav forlag kommer også med pavens oppfølger «fra Leo den store til Maximus Bekjenneren») er interessant. Her er så godt som alle de viktigste fedrene representert, samtidig som Benedikt utbroderer med en håndfull mindre kjente kirkefedre som sjeldent er med i slike oversikter. Augustin får som forventet en sentral plass, både ved at hele fem katekeser er viet ham og ved at han fungerer som et slags teologisk orienteringspunkt i flere av de andre fremstillingene. Det er også her Benedikt blir mest personlig, i portrettet av den kirkefaderen som står ham nærmest: «Jeg føler ham som en mann av i dag; en venn, en samtidig som snakker til meg, snakker til oss med sin friskhet og aktuelle tro.» Flere steder gjentar Benedikt at det er denne «friskheten» fra kirkefedrenes forkynnelse han vil formidle. Og hva består denne friskheten i? Han sier det slik i avslutningen av den første Origenes-katekesen: «Med inderlig lidenskap minner han oss om at Kirken, ved bønnens lesning av Skriften og ved å la dette forplikte hennes liv, alltid fornyer og forynger seg selv.»

Ståle Johannes Kristiansen

Gregoriansk med norske røtter

Psallat Ecclesia–Sekvensar fra norsk mellomalder

Schola Solensis

I mars i år kom CD-en *Psallat Ecclesia* (Syng, Kirke!) fra Schola Solensis («Koret fra Sola»). Bak dette navnet

skjuler det seg en gruppe sangglade kvinner og deres leder Halvor Østtveit; gruppen konsentrerer seg i hovedsak om gregoriansk musikk.

CD-en er produsert av plateselskapet 2L, flere ganger Grammy-nominert, og for oss katolikker også kjent som en del av teamet bak antifonariene. Wolfgang Plagge er produsent. Det er et meget spennende utvalg de presenterer oss for: musikk til festene til St. Hallvard, St. Svithun, St. Sunniva og St. Laurentius. Så vidt meg bekjent, er ikke noe av dette tidligere innspilt.

Så vel utvalget på CD-en som fremføring er i høy grad interessant; repertoaret gir en god innføring i vår norske arv fra middelalderen. Verd å merke seg er for eksempel spor 8, «Lux illuxit, lux est nobis». Her kjenner vi igjen melodien fra Olavssekvensen med enkelte variasjoner, men med annen tekst. Denne måten å bruke kjente melodier på var helt vanlig i middelalderen.

Jeg falt for denne innspillingen ved første gangs lytting. Ikke bare er repertoaret et flott bekjentskap, men gruppen synger også svært godt, de klinger ująlete og upretensiøst. Stemmene virker i sin helhet svært sunne, og klangen blir dermed både naturlig og frisk. Ofte er det nettopp dette som kan være mangelen med innspillinger av gregoriansk sang; stemmene kan noen ganger virke både kunstige og unaturlige, og resultatet blir da ofte en

Gregoriansk sang har for lengst fått sin renessanse i såvel den katolske som den lutherske kirke. Mange er de kor og enkeltpersoner som gir seg i kast med disse vakre musikalske juveler hentet fra vår kirkes skattkammer. CD-utgivelsene er mange, men dessverre ofte av temmelig varierende kvalitet. Gregoriansk sang er bruksmusikk, ikke kunstmusikk, og jeg synes derfor som regel innspillinger fra klostre er å foretrekke fremfor rene korinnspillinger. De to CD-er som her presenteres, er begge av det sistnevnte slaget, men så respektfulle overfor den gregorianske tradisjon at de nærmest er unntakene som bekrefter regelen.

nokså flat og ensformig klang. Så er ikke tilfelle her! På sett og vis gir også denne friskheten en følelse av autenticitet; slik som dette kan det høres ut i et kloster hvor man synger mer enn gjennomsnittlig godt. Ragnhild Hadland er solist på flere av sporene, stemmen hennes er varm og like naturlig som resten av scholaens.

Psallat Ecclesia er en av de beste CD-er med gregoriansk sang jeg har hørt på svært lenge. Formodentlig kan man finne innspillinger hvor man synger tilsynelatende mer «korrekt», men den typen versjoner vil etter min mening tape i ekthet det de vinner i faglig ekspertise. Som nevnt innledningsvis, er gregoriansk sang bruksmusikk, og da er noe av det aller viktigste at budskapet i tekst og tone når frem til lytterens hjerte.

Lux Illuxit Laetabunda

Choeur Gregorien de Paris
Henning Sommero

Det er allerede et par årtier siden denne CD-en kom ut, men ettersom gregoriansk sang er tidløs, har ikke det større betydning for aktualiteten. Choeur Gregorien og noen av dets ledere drev i en årrekke kursvirksomhet i Norge, og mange lekfolk har gjennom dem hatt gleden av å lære mer om gregoriansk sang.

Repertoaret her er for en stor del hentet fra juletiden, med enkelte unntak, som for eksempel «Lux illuxit» fra Olavsliturgien. Til forskjell fra *Psallat Ecclesia* synger Choeur Gregorien noe

bundet og på sett og vis for «polert»; dette skaper dessverre noe avstand til lytteren, selv om klangen både er vakker og koret svært velklingende. Spontaniteten og den naturlige sanggleden vi hører hos Schola Solensis er fraværende her, den har sannsynligvis måttet vike for formell korrekthet. Choeur Gregorien består av mannstemmer, noe som også gjør at *Lux Illuxit Laetabunda* blir annerledes enn *Psallat Ecclesia*.

Tross mine innvendingene er dette en meget god innspilling på høyt nivå. Choeur Gregorien er kjent for å legge ned stort arbeid i tolkning, noe det står respekt av, men jeg savner kanskje friskheten som er så hørbar hos Schola Solensis.

Det som hever innspillingen over andre, er Henning Sommeros strålende improvisasjoner; hans improvisasjonsspill er intet mindre enn unikt og setter CD-en i særklasse; det er en fryd å høre hans lek over tangentene. Det er sjelden man har anledning til å høre improvisasjonskunst på dette nivået, så her er det bare å la seg fange inn i Sommeros musikalske lek.

Begge disse innspillingene burde finnes i CD-hyllen til den interesserte lytter. Som vanlig anbefales et besøk i St. Olav bokhandel, utvalget er stort og variert, og det som måtte mangle, kan bestilles. Lesere utenfor Oslo kan ta en titt på utvalget ved hjelp av www.stolavbok.no.

Sr. Ragnhild Marie Bjelland OP

DR Kongo

– Fra nødhjelp til langsiktig utvikling

Av Peter K. Risholm
Caritas Norge

Deltagerne på Caritas Norges rådsmøte 2011 møtte to representanter fra Caritas i Den demokratiske republikken Kongo (Kongo-Kinshasa). De var her for å planlegge et langsiktig partnerskap med Caritas Norge.

Thadée Barega Lombe er 55 år. Han er gift og har fem jenter og en gutt. Opprinnelig er han fra provinsen Sør-Kivu. Boniface Nakuagelewi er 47 år og kommer opprinnelig fra provinsen Ekvator. Han er også gift og har tre gutter og to jenter. Begge bor nå i hovedstaden Kinshasa og jobber i Caritas.

Hva er neste steg i prosessen for å utvikle et samarbeid mellom Caritas Norge og Caritas Kongo?

–Vi er her nå for å diskutere et pilot-prosjekt som skal ha oppstart i 2012. Nærmere bestemt er det snakk om to prosjekter, et i Kindu og ett i Kinsunti. Caritas Norge og Caritas Kongo har vært partnere lenge, men kun innen nødhjelp. Nå skal vi samarbeide om langsiktig utvikling. Dette betyr at vi skal jobbe med jordbruk, godt styresett og fredsbygging.

Hvordan er deres erfaringer fra samarbeidet med Caritas Norge?

–Vi har lært mye av partnerskapet med Caritas Norge, og vi anser Caritas Norge som en god partner. De er til å stole på, de stiller opp og bidrar med

ressurser vi har nytte av. Dette gjelder selvsagt økonomiske ressurser, men også arbeidsmetoder og verktøy som alt fra en «Code of Conduct» (et sett med etiske og moralske regler for hvordan en skal jobbe og te seg på vegne av en organisasjon) til oppfølgingsmetoder innen nødhjelp og fredsbygging, og til hvordan det skal rapporteres. Dette er metoder som vi nå har spredd utover til bispedømme-Caritas'er i hele landet. Vi ønsker å fortsette dette samarbeidet, men i tillegg til nødhjelpsarbeidet, som fremdeles kommer til å være der, ønsker vi en 5-årsavtale for å fokusere mer på utvikling. Nettopp fordi vi ønsker å oppnå varige endringer.

Hvorfor ønsker dere å jobbe mer med langsiktig utvikling?

–Det er en sammenheng mellom nødhjelp og langsiktig utvikling. Det er egentlig ikke to forskjellige arbeidsområder. Dess mer utviklet et land er, jo bedre i stand er det til å håndtere kriser. Se bare på hvordan Japan håndterte tsunamien. Så vidt meg bekjent, hadde de ikke noe voldsomt behov for hjelp utenfra. Slik er det ikke for oss i Kongo.

–Vi er veldig glad for at Caritas Norge blir med på dette. Mange partnere ønsker kun å jobbe med nødhjelp fordi det er mye mer «populært». Det er enklere å samle inn penger til. Og når den umiddelbare krisen er over, er det vanskelig for oss å fortsette arbeidet alene. Når vi nå får Caritas Norge med på laget, har vi muligheten til å fokusere på ting som kan skape en varig endring. Noe vi vet dere har fått til for eksempel på landsbygda i Vietnam. Nå gir Caritas Norge oss muligheten til å fortsette å hjelpe de som har blitt utsatt for en krise.

Hva synes dere om Norge?

–Dere er sjenerøse, men dere snakker ikke nok! sier Thadée og ler. –Kanskje det er på grunn av været? Men dere er heller ikke så formelle, så selv om dere ikke snakker så mye, er det lett å få kontakt. Det er mye som skiller seg fra DR Kongo. Vi har for eksempel ingen middelklasse. Det er dyrere her, veldig mye dyrere. Også har kvinnene

Disse kvinnene har flyttet tilbake til landsbyen sin etter å ha oppholdt seg i lengre tid i en flyktningleir. Med hus og hjem rasert i konflikten i den østlige delen av Kongo er det en utfordring å begynne hverdagen igjen.

Tilstede på Caritas Norges rådsmøte 2011: den kommende generalsekretæren Martha Rubiano Skretteberg, utviklingskoordinator i Caritas Kongo Thadée Barega Lombe, vår avtroppende generalsekretær Kari-Mette Eidem og nødhjelpscoordinator i Caritas Kongo Boniface Nakuagelewi.

det bedre. I Kongo er det ikke like mange kvinner som har utdanning. Dessuten er Oslo en veldig hyggelig og rolig by. Det må være fint å bo på en slik plass.

Har dere noe dere ønsker å formidle til katolikkene her?

–Det er ikke så mange av dere, så det er viktig at dere står sammen i troen. Også vil vi gjerne at dere ber for oss i DR Kongo.

Bli med på å forandre verden – støtt Caritas Norge

Det er mange måter du kan støtte Caritas' arbeid på:

- Bli fast giver
- Støtt en gang i blant
- Høytidsgaver
- Minnegaver
- Testamentariske gaver

Alle Caritas' givere får vårt informasjonblad CaritasINFO tilsendt 6 ganger i året, slik at de får vite hvordan pengene blir brukt. Du kan registrere deg som fast giver på www.caritas.no/register.asp

Caritas' gavekontonummer er 8200.01.93433.

Caritas Norge er medlem av Innsamlingskontrollen – det gir trygghet for at ditt bidrag blir brukt slik du ønsker det.

Kai, Svein Ole, Stein, Janne og Bente er klare til å ta imot nye KNIF kunder.

En god bank for Knif - en god bank for deg!

Kjempegode tilbud på banktjenester!
Interessert?

Kontakt Bente Sørensen på telefon
38 17 37 77 eller på e-post
bso@sparebankenpluss.no

Katolsk motstand på 1600-tallet

Av Henning Laugerud

I første del av denne artikkelen så vi på motstanden mot reformasjonen både fra Kirken og folket i tiårene etter at reformasjonen ble gjennomført i form av noe som i realiteten var et statskupp. Motstanden ebber ikke ut med dette, men fortsatte også inn på 1600-tallet.

Kirken glemte heller ikke de troende i Skandinavia, og de mot-reformatriske bestrebelse nådde også frem til Danmark-Norge.

Pater Lauritz Nielssøn SJ

I 1602 ble det forfattet et «åpent brev» til professorene ved Københavns universitet. Dette ble oversatt til dansk og utgitt i Braunsberg i 1608.¹ Her ble det rettet et kraftig angrep mot den lutherske lære i Danmark og Norge. Forfatteren sier at denne såkalte «nye lære» bare er et privat oppkok laget av en ondsinnet, udisiplinert og bortløpen munk ved navn Martin Luther. I ren misunnelse og hat til Kirken hadde han blandet sammen en røre av gamle kjetterier som for lengst var funnet feilaktige og fordømt av en rekke tidligere økumeniske konsiler. Dette igjen var blandet opp med noen nylig utlekkede religiøse ideer som var imot skriften og all tidligere lære i den kristne kirke. Han ba teologene i København svare på dette, noe som – etter kong Christian IVs uttrykkelige ordre – ikke ble gjort. Brevet var ført i pennen av den norske jesuitt-pater Lauritz Nielssøn fra Tønsberg. Pamfletten ble sannsynligvis spredd i Danmark og Norge av studenter som kom hjem fra jesuittuniversitetene i Europa.

¹ Nielssøn, Laurits: *Det Bref som Studenter af Dannemarkis oc Norigis riger*, Braunsberg 1608. Utgitt i Hansen, Jan Erik Ebbestad: *Norsk tro og tanke*, Oslo 1998.

Den som var ansvarlig for dette flengende angrepet på Luther og reformasjonen, var altså Nordens mest berømte jesuitt og fremste stridsmann for Den katolske kirke, Tønsbergmannen Lauritz Nielssøn, eller som hans latinske navn var: Laurentius Nicolai Norvegus, også kalt «Kloster-Lasse». Samtidig med sin pamflett fra de utenlandske studenter skrev også Lauritz Nielssøn et stort teologisk verk om den rette kristne lære, *Confessio Christiana*, som ble oversatt til dansk i 1605 og spredd i Danmark-Norge.²

Lauritz Nielssøns biografi er så eventyrlig at den vanskelig lar seg sammenfatte i korthet, men jeg skal forsøke å skissere opp hovedpunktene. Han var en viktig aktør i Den katolske kirkes aktiviteter for å vinne Norge og Norden tilbake til Kirken. Kanskje var han en av de mest sentrale personene i det mot-reformatriske arbeidet i Norden på slutten av 1500-tallet og inn i de første tiår av 1600-tallet. Han deltok aktivt i dette arbeidet helt frem til sin død i 1622.³

Lauritz Nielssøn ble født i Tønsberg i 1538. Sin første utdanning fikk han av den siste katolske prest i byen, som hadde fått fortsette i sitt embede – nå som luthersk prest – etter reformasjonen. Det er vel neppe urimelig å anta at denne presten hadde en lunken holdning til den nye lære og at det var her det første grunnlaget for Lauritz Nielssøns katolske sympatier ble lagt. I 1550-årene studerte han ved katedralskolen i Oslo, hvor det på denne tiden var et lite, men levende humanistisk miljø. En av hans skolekamerater var den senere lutherske Oslo-biskopen Jens Nielssøn. Lauritz Nielssøn dro senere til Louvain, Leuven i dagens Belgia, hvor han studerte ved byens berømte jesuittuniversitet under ledende katolske teologer.

² *Confessio Christiana de via Domini, quam Christianus populus in tribus regnis Septentrionalibus, Daniae, Sueciae, et Norvegiae constanter confessus est annis, a Christi fide suscepta, amplius sexcentis usque ad Christianum, tertium, Daniae, Norvegiaeque et Goestavum, Sueciae, reges, Cracow 1604*. I danskspråklig utgave Braunsberg 1605.

³ For den som er interessert i å lese mer om Lauritz Nielssøn, foreligger det to store biografier som kan anbefales: Helk, Vello: *Laurentius Nicolai Norvegus S. J.*, København 1966 og Garstein, Oskar: *Klosterlasse. Stormfuglen som ville gjenerobre Norden for katolisismen*, Oslo 1998.

Oskar Gaarsteins bok om Klosterlasse er mer spennende enn de fleste romaner.

Under dette studieoppholdet konverterte Lauritz Nielssøn til katolisismen og gikk inn i jesuittordenen. Han hadde tidlig blitt lagt merke til av sine overordnede i Kirken og ble gitt en nøkkelrolle i de ambisiøse planene for å vinne Skandinavia tilbake til den katolske tro.

Lauritz Nielssøn reiste til Sverige i 1576 på oppdrag fra sin orden. Her ga han seg ut for å være luthersk prest. Han var en usedvanlig begavet teolog, og den svenske kong Johan III, som selv hadde katolske sympatier, gjorde ham til leder for presteutdannelsen i Sverige på det nye lutherske presteseminaret på Gråmunkeholmen i Stockholm. Dette ble også i hemmelighet et jesuittkollegium. Imidlertid klarte ikke Lauritz Nielssøn å få Johan III til å vende tilbake til Den katolske kirke. Sin egentlige identitet klarte han å holde skjult til 1580, da han ble avslørt og sammen med flere andre jesuitter forvist fra Sverige. De andre jesuittene bestod av et ikke ubetydelig antall svenske prestestudenter fra Gråmunkeholmen.

Etter det som må sies å ha vært en fiasko i Sverige – på grunn av en alt for tidlig eksponering – ble Danmark-Norge den nye misjonsmark. Med en utrettelig iver satte Lauritz Nielssøn i gang igjen. Denne gangen valgte

han imidlertid en litt annen strategi hvor man rettet seg mer inn mot den katolske «undergrunn» som fremdeles fantes, og da særlig i Norge. Til å begynne med hadde han suksess med dette.

Strategien gikk ut på å få unge dyktige prelestudenter med katolske sympatier – og dem var det påfallende mange av i Norge – inn på katolske universiteter i utlandet og der føre dem tilbake til den katolske tro. Disse skulle så vende tilbake som undergrunnsagenter for den katolske kirke. At dette faktisk skjedde, og lenge utgjorde en «trussel» mot de lutherske kirker i Skandinavia, skal jeg komme tilbake til.

Utrettelig fortsatte Lauritz Nielsson sitt arbeide og dro i 1606 til Danmark, muligens med kurs for Norge, hvor han imidlertid ble arrestert og på Christian IVs direkte ordre utvist med trussel om dødsstraff dersom han noensinne vendte tilbake til Danmark-Norge igjen.

Den høyst reelle tilstedeværelse av katolske undergrunnsaktiviteter sammen med bred folkelig tradisjonisme og sympati for den gamle tro, var en av hovedgrunnene til den dansk-norske statens iherdige kamp mot «papisteriet».

Et utslettelig inntrykk

Selv om hans oppdrag i Danmark-Norge aldri ble gjennomført, gjorde pater Norvegus et utslettelig inntrykk på sin samtid, både blant motstandere og sympatisører. Til de siste hørte den offisielt lutherske, men katolsk sinnede presten, Lauritz Halvardsøn Sthen, fra Sem i Vestfold, som i 1628 uttalte under avhør ved den kirkelige domstol i Oslo bispedømme at når:

«[...]wor Pater Laurentius ankom thill Kiøbing[h]affn thorde ingen aff Professoribus med hannem disputere thi hand vaar dennem alltt for woxenn; och att De vaare saa Redde for hannem, som börn for deris Skolemester!»⁴

Etter arrestasjonen og utvisningen fra Danmark i 1606, reiste han til Polen og underviste ved jesuittkollegiene

⁴ Sitert etter Garstein, Oskar: *Rome and the Counter-Reformation*, vol. II, Oslo 1980, side 307, note 64.

i Braunsberg og senere i Riga. Da den svenske kong Gustav II Adolf inntok Riga i 1621 ble den da over 80 år gamle Lauritz Nielsson utvist og sendt med militær eskorte til Vilnius i Litauen. Det er liten tvil om at han hadde satt seg i respekt og red de skandinaviske lutherske fyrster som et mareritt. Lauritz Nielsson underviste det siste året av sitt liv ved jesuittkollegiet i Vilnius. Han døde 5. mai 1622, og ligger begravet i det som nå er universitetskirken i Vilnius.

Kamp mot «papisteriet»

Vi har sett at det til dels var stor folkelig motvilje mot den nye evangelisk-lutherske kirken i reformasjonens første århundre. Denne motviljen fikk både aktive og passive uttrykk i en til tider svært aktiv troskamp som fortsatte inn på 1600-tallet, og «undergrunns-katolisismen» holdt seg lenge levende.

Den høyst reelle tilstedeværelse av katolske undergrunnsaktivister – mange sannsynligvis rekruttert av p.

Lauritz Nilsson – sammen med bred folkelig tradisjonisme og sympati for den gamle tro, var en av hovedgrunnene til den dansk-norske statens iherdige kamp mot «papisteriet». Tiltakene mot katolisisme og andre avvik ble mer og mer undertrykkende som følge av dette. Denne bevisste protesten mot reformasjonen som undergrunnskatolisismen representerte, var en viktig del av det religiøse liv i Norge på 1500- og 1600-tallet.

Den evangelisk-lutherske statens aktiviteter var derfor sterkt preget av kampen mot katolisismen og de katolske levninger i Danmark-Norge. Dette kommer særlig tydelig frem i den religiøse lovgivningen under Christian IV. Blant annet foranlediget av p. Lauritz' og hans elevs misjonsarbeid, og den katolske undergrunnskirkelen som ble rullet opp i 1613.

Gjerpen-rettsaken i 1613

I august 1613 – under Herredagene i Skien – ble det avholdt en celeber og ikke så rent lite pikant rettsak.⁵ Fem ledende prester og intellektuelle – alle tilhørende noen av landets beste familier – ble tiltalt for å være hemmelige katolikker av Norges høyeste rettsinstans. De tiltalte var de tre Hjort-brødrene, Christopher, Jacob og Evert, samt Herman Hanssön Ring og Jens Olufssön Pharo.⁶

Christopher Hjort var slottsprest på Akershus, og kapellan ved Aker kirke. Han hadde før dette vært rektor ved Oslo katedralskole, hvor han etterfulgte sin far Rasmus Hjort. Christopher Hjort hadde tidligere vært en nær og betrodd medarbeider for den samme Oslo-biskopen som nå var dommerkollegiets formann. Hans bror Jakob var sogneprest til Onsøy og prost i Nedre-Borgarsyssel i Østfold. Even Hjort var prost i Stange og Herman Hanssön Ring var prost i Nes i Hedmark. Jens Olufssön Pharo var prost i Thune i nærheten av Sarpsborg. Alle sammen hadde studert ved jesuittuniversiteter i Braunsberg eller andre steder, foruten ved Oslo katedralskole, København og Wittenberg.

Den ene av Hjort-brødrene, Jacob, hadde allerede forlatt landet før arrestasjonene og slapp derfor unna. Alle de andre mistenkte ble arrestert og fremstilt for «Kommisjonsdomstolen», som var en særdomstol under Herredagene. Tribunalet ble ledet av biskopen i Oslo og Hamar, Nils Claussön Sinning. Resten av dommerkollegiet bestod av proster fra bispedømmet.

Det er en interessant forsamling vi finner foran dette tribunalet, med ganske oppsiktsvekkende familieforbindelser. Hjortbrødrenes onkel var ingen ringere enn den tidligere lutherske biskopen i Oslo, Jens Nilsson. Han var også en sentral person i den intellektuelle kretsen som kalles «Oslo-humanistene», som hadde sitt utgangspunkt i lærdomsmiljøet ved Oslo katedralskole. Hjort-brødrenes far,

⁵ Herredagene var på 1500- og 1600-tallet spesielt høytidelige riksrådsmøter. Under disse møtene ble det også ofte satt retterting, som betød at herredagene også fungerte som øverste domsmyndighet i riket, dvs. en slags høyesterett. Herredagene ble avviklet i 1661 etter eneveldets innførelse.

⁶ Om rettsaken og de involverte, se Garstein 1980, s. 308–338.

Rasmus Hjort, var en av de ledende humanister i Norge og en nær venn av Jens Nilssøn. De tiltalte tilhørte den kulturelle og sosiale elite i Norge.

Jacob Hjort var blitt ordinert som katolsk prest før han etter studiene vendte hjem til Norge omkring 1602. Da hadde han studert under pater Lauritz Nielssøn selv, som hadde sett på ham som en perfekt «agent» for Den katolske kirke i Norge. Jacob Hjort opptrådte utad som luthersk prest, men var i virkeligheten katolsk «undergrunnsagent» som skulle virke for den katolske sak i hemmelighet og forberede misjonsvirksomhet i Norge. Jacob og hans eldre bror Christopher Hjort var hovedmennene i dette katolske undergrunnsnettverket. To andre Hjort-brødre, Morten og Anders, hadde allerede utvandret og blitt henholdsvis karteuser- og fransiskalnermunk.

I det store brevmaterialet og andre dokumenter som ble funnet under ransaker hjemme hos de tiltalte, ble det funnet bevis for at de alle i hemmelighet virket for den katolske sak. Retten mente å ha funnet bevis for at Jacob Hjort, og senere Herman Hanssøn Ring, hadde latt en katolsk misjonær preke i sine kirker. Dette var nordmannen Erland Halldorssøn, en annen beryktet «undergrunnsagent» tilhørende dominikanerordenen, som reiste rundt og preket på begge sider av Oslofjorden.

Det ble funnet bevist at de tiltalte hadde vist forakt for loven og «den rene religion», og at de hadde tatt aktivt del i en jesuittisk konspirasjon for å styrte det politisk-religiøse regime i landet – og at de alle sammen hadde vist seg å være motstandere av og bevisst motarbeidet den religiøse konfesjon som var bestemt av myndighetene.

Den 18. og 19. august ble saken avgjort og dommene var klare. Evert Hjort ble frifunnet. De andre ble fradømt embeter og stillinger som prester i Den norske kirke og sin rett til å arve eller besitte eiendom i Danmark og Norge. De ble i tillegg dømt til evig landsforvisning, og ble pålagt å være ute av landet innen tolv dager fra dommens forkynnelse, hvis ikke ville de risikere enda strengere straff, fengsel og eventuelt dødsstraff. Christopher og Jacob

Hjort vendte aldri tilbake til Norge, mens Jens Olufssøn Pharo og Herman Hanssøn Ring senere ble benådet og vendte tilbake til Norge omkring 1624–1626.

Gjerpendommen fikk ringvirkninger både i Danmark og Norge. På bakgrunn av den «jesuitt-konspirasjon» som man her mente var blitt rullet opp, iverksatte kongen tunge tiltak for å forhindre det samme i fremtiden.

Katolisismens vilkår etter 1613

Forsøkene fra Den katolske kirke på å drive misjon i Norge opphørte ikke etter Gjerpen-dommen. Ute i folkedypet rørte det seg fremdeles sterke sympatier for katolsk tro og lære. «Den gamle tro» var slett ikke glemt.

I Oslo domkapittels protokoll finner vi i mai 1620 innrapportert en kramkar ved navn Conrad som hadde havnet i diskusjon med presten Søren Rasmussøn. Kramkaren hadde sjokkert presten ved å vedgå at han var hellig overbevist om at den katolske tro var den lutherske overlegen. Dette begrunnet han blant annet med at katolisismen hadde eksistert i ett tusen fem hundre år før Luther kom med sine «oppfinnelser». Da Rasmussøn ifølge rapporten bebreidet ham for å holde slike uortodokse oppfatninger, stikk i strid med gjeldende kirkelov, skal kramkaren ha blitt sint og bedt presten om å passe sine egne saker og huske på at han ikke snakket med hvem som helst – og «slett ikke med soldater eller bønder fra Aker»!⁷

I 1622 ble *Congregatio de propaganda fide* (Kongregasjonen for troens utbredelse) etablert. Denne kongregasjonen fikk hovedansvaret for å lede Den katolske kirkes misjonsvirksomhet. Under kongregasjonens ansvarsområde hørte også re-katolisering og forsøk på å demme opp for protestantiske og reformerte bevegelser i de katolske deler av Europa. Opprettelsen av *Propagandaen* betød en mer målrettet og bedre planlagt virksomhet.

Arbeidet med *Missio Danica*, re-katoliseringsarbeidet rettet mot Danmark-Norge, fortsatte. Strategien var i hovedsak den samme som før, nemlig

å utplassere hemmelige misjonærer for å berede grunnen for mer omfattende tiltak. Grunnen til at man måtte opptre i det skjulte, var at katolikker ikke hadde adgang til riket og at katolsk tro var forbudt. Misjonsarbeidet ble i hovedsak utført av jesuittordenen og dominikanerordenen, som var «spydspissen» i de katolske bestrebelsene. Igjen dukket det opp jesuittagenter i Danmark-Norge, og flere av dem hadde norsk bakgrunn.

Propagandaen sendte i 1624 hemmelige misjonærer blant fastboende utenlandske kjøpmenn i Malmø. De ble imidlertid avslørt og utvist samme år. Da utstedte regjeringen i København en ny lov som påbød at jesuitter og andre munkes som kom inn i rikene, skulle straffes med døden.

Johannes Martinus Rhugius

Til tross for dette påbudet kom det i 1637 to katolske prester til Larvik. Den ene var dominikaneren Ambrosius van den Baeze, og den andre var den norske sekularpresten Johannes Martinus Rhugius. Rhugius' onkel var sogneprest i Sem, og ifølge flere brev Rhugius sendte til sine overordnede i Roma, hadde hans onkel katolske sympatier og var innviet i misjonsplanene. Onkelen var den før nevnte Lauritz Halvardsøn Sthen. Han var dessuten svoger til de tidligere omtalte Hjort-brødrene, så det er ingen grunn til å tvile på Rhugius' opplysninger angående dette.

På grunn av myndighetenes årvåkenhet viste det seg imidlertid vanskelig å drive misjonsarbeid. Allerede ved ankomsten hadde de to blitt forhørt av de lokale myndigheter, og rapport ble sendt til biskopen. Rhugius' onkel, sognepresten, hadde selv i 1628 vært inne til avhør, mistenkt for katolske sympatier. Van den Baeze dro tilbake til De spanske nederlandene etter bare seks uker. Han kunne ikke norsk, og med trussel om dødsstraff hengende over seg hvis han ble avslørt, ble kanskje presset for stort. Rhugius, derimot, ble i Norge i to år til. Han sendte flere rapporter tilbake til *Propagandaen* i Roma. De fleste av disse er fremdeles bevart i arkivene til *Congregatio de propaganda fide*.

⁷ Garstein 1980 s. 336

Ifølge Rhugius hadde det lyktes ham å oppspore flere mindre grupper i Larvik og omegn som fremdeles holdt fast ved den katolske tro, og som hilste ankomsten av en katolsk prest med stor entusiasme. Han kunne til sin store glede også konstatere at bøndene fremdeles i stor grad var katolske i «hjerte og sinn». Blant lokalbefolkningen ble katolisismen med stor sympati omtalt som «Den gamle tro». Selv om Rhugius i sine rapporter nok kunne være vel optimistisk, er det allikevel rimelig å tro at det han skriver i hovedsak var korrekt.

Rhugius forteller blant annet at han hadde møtt noen bønder i en bygd som var så dårlig informert om tingenes tilstand at de ikke var klar over at reformasjonen bare var et nord-europeisk fenomen. De trodde at de

aktivitet. Den katolske kirke avvirket sin *Missio Danica*, og de fleste aktive forsøk på å re-katolisere Danmark-Norge opphørte. Spredte tilfeller av forbindelser til Den katolske kirke finner man eksempler på også utover på 1600- og 1700-tallet. Mangt fra den katolske middelaldertradisjonen overlevde også i folkekulturen. Staten klarte aldri helt å utrydde alle katolske elementer i den folkelige tradisjon, men den opphørte å være noen organisert livssynsmessig trussel mot den evangelisk-lutherske statsreligion.

Når den katolske tro på denne måten etter hvert «døde ut» i Norge, skyldtes det at statsmaktens repressive tiltak var effektive. Vi må huske at det var forbudt, under trussel om dødsstraff, å være katolikk. Den dansk-norske staten klarte i løpet av 30-årskrigen i det

Den dansk-norske staten klarte i løpet av 30-årskrigen i det store og det hele å stenge grensene for impulser fra det katolske Europa

liturgiske og andre forandringer som hadde skjedd, var universelt anerkjent og styrt fra Roma. De ble derfor svært overrasket og forskrekket da de fikk vite at endringene skyldtes et brudd med paven og Den katolske kirke.

Rhugius' aktiviteter vekket etter hvert myndighetenes mistanke. Han ble bannlyst av biskopen i Christiania, Nils Glostrup, og beordret til å forlate landet hvis han ikke ville risikere dødsstraff. I 1639, etter to års iherdig innsats, måtte han forlate Norge.

Rhugius foretok senere noen reiser rundt i Sverige og Danmark, hvor han hele tiden innrapporterte sine «funn» av katolske «lommer» til *Propagandaen* i Roma. Han slo seg til slutt ned i Nederlandene, hvor han virket som prest blant nordmenn der, mens han hele tiden arbeidet for å få gjenopptatt sitt misjonsarbeid i Norge. Rhugius døde imidlertid i 1651, før han fikk noe nytt misjonsoppdrag.

Undergrunnskatolisismen dør ut

Omkring midten av 1600-tallet ser det imidlertid ut til at «undergrunnskatolisismen» stort sett var beseiret i Norge, i hvert fall som en organisert

store og det hele å stenge grensene for impulser fra det katolske Europa, i hvert fall så effektivt at det ikke var mulig å vedlikeholde en permanent forbindelse mellom norske katolikker og Den katolske kirke.

Avslutning

Min intensjon har ikke vært å diskutere reformasjonens mange sider i Norge, men å peke på noen sider av Den katolske kirkes historie som i dag er noe oversett. Dette er ikke historiske kuriosa, men en viktig del av den katolske arv i Norge. En historie og en arv vi som katolikker kan og bør være stolte av. Dette handlet ikke bare om motstand mot en kristendom som ble sett på som ny og fremmed, men om en positiv og levende tro på en sann kristendom. Det er litt trist at vi i så liten grad er oss denne historie bevisst, og ser ut til å ha glemt de som var villige til å ofre alt for sin tro. Det er imidlertid ikke de som trenger vår anerkjennelse, men vi som trenger deres forbilde.

Foto: Arvid Sand

Henning Laugerud er førsteamanuensis ved Universitetet i Bergen. Han har arbeidet med og

skrevet bredt innenfor europeisk kultur-, idé- og kunsthistorie fra middelalder til 1800-tall. Artikkelen er andre del av et foredrag om katolsk motstand mot reformasjonen i Norge holdt i St. Dominikus katolske forum i fjor, lett bearbejdet. Del I *Til Guds og Jomfru Marias ære* sto på trykk i forrige nummer.

Litteraturliste (for del I og II)

- Amundsen, Arne Bugge og Laugerud, Henning: *Norsk fritenkerhistorie*, Oslo 2001
- Amundsen, Arne Bugge (red.): *Norges religionshistorie*, Oslo 2005
- Friis, Peder Claussøn: «Brev til Stüring Boel 1606», i *Samlede Skrifter*, udg. Af Gustav Storm, Kra. 1885
- Garstein, Oskar: *Rome and the Counter-Reformation in Scandinavia, vol. I*, Oslo 1963
- Garstein, Oskar: *Rome and the Counter-Reformation, vol. II*, Oslo 1980
- Garstein, Oskar: *Klosterlasse. Stormfuglen som ville gjenerobre Norden for katolisismen*, Oslo 1998
- Hamarkroniken*, utg. av Egil Pettersen, Øvre Ervik 1986
- Hansen, Jan Erik Ebbestad: *Norsk tro og tanke*, Oslo 1998
- Helk, Vello: *Laurentius Nicolai Norvegus S. J.*, København 1966
- Koht, Halvdan: *Olav Engelbriktsson og sjølvstende-tapet 1537*, Oslo 1951
- Kolsrud, Oluf: «Folket og reformasjonen i Noreg», i *Norske historikere i utvalg, bind VII*, Oslo 1981 [1939]
- Kong Christian den Tredies Historie*, Kiøbenhavn 1777
- Niels Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572 – 1580*, Christiania 1895
- Rian, Øystein: *Maktens historie i dansk-tiden*, Oslo 2003
- Rian, Øystein: «Olav Engelbriktsson», i *Norsk biografisk leksikon*, Oslo 2003, s. 123–127

Hvorfor snakke med barn om Gud? Og hvordan gjør vi det?

Av Sunniva Vang Kristiansen

Det første spørsmålet skulle ikke være nødvendig å stille en gang når vi husker på Jesu kjærlige omsorg for barna og hvordan han brukte dem som eksempel på tro. Likevel har vårt syn på barn og barnets evne til å tro variert mye opp gjennom historien.

Fra oldkirken kjenner vi til at barnet først og fremst ble sett på som et «råmateriale» som skulle formes og temmes til den modne voksne, og der barndommen kun var et uinteressant ventestadium før man ble ferdige troende mennesker.¹ Vi kan muligens finne spor av en slik tankegang ennå i kirken vår, men samtidig har det vokst fram en stadig sterkere bevissthet om at også barna har sin genuine tro på Gud og at den troen trenger næring.

Den gode hyrdes katekese

Noen av dem som klarest har vist oss dette, er tradisjonen som har fulgt Maria Montessoris katekesemetode: *Den gode hyrdes katekese*. Maria Montessori er for mange kjent gjennom sin pedagogiske metode og Montessoriskolene. Det som er mer ukjent, er at Montessori var katolikk og startet opp katekesearbeid med utgangspunkt i sin egen pedagogikk. Hennes etterfølgere, blant annet Gianna Gobbi og Sofia Cavaletti², har gjennom sin praksis observert barnets åndelige erfaringer i katekesen helt fra 50-tallet og fram til i dag. Denne katekesen fikk etter hvert navnet *Den gode hyrdes katekese* og spredte seg til mange land, blant annet til Norge. Deres observasjoner og erfaringer er blitt gjort kjent i flere bøker³, og ved å lese dem kan vi finne god hjelp til å forstå hvordan vi bør snakke om Gud med barna og hvorfor det er så viktig.

Foto: Sunniva Vang Kristiansen

Dyp glede

Vi får en innføring i barnets utvikling, som Montessori deler inn i stadier, og dette hjelper oss til å forstå hvordan vi skal nærme oss barnet ut fra hvilken alder det er i. Det er for eksempel stor forskjell på en femåring og en syvåringens åndelige verden. Får barnet religiøs erfaring før seksårsalderen, er barnet fremdeles i en total tilstand av væren, og kan hengi seg fullt og helt til sine erfaringer, uten forbehold. De erfaringene barna får med Gud, blir derfor tatt i mot i en intens og dyp glede, som kan danne grunnlag for troen resten av livet.

Det har vokst fram en stadig sterkere bevissthet om at også barna har sin genuine tro på Gud, og at den troen trenger næring.

Barnets evne til å se det usynlige

Det kan også se ut som barna får del i en kunnskap om åndelige ting som ingen andre har forklart dem. For å belyse dette får vi i bøkene presentert gripende og sterke sitater fra barn og observasjoner av barna i katekesen. Den gode hyrdes katekese handler nemlig om at barnet leker med materialer i tilknytning til bibelfortellingene de har hørt. Barna gjentar fortellingen i lek for seg selv, og slik internaliserer de Guds ord til sitt eget: «Bianca (5 og

et halvt år) holdt på med å blande mel og gjær, som en oppgave i forbindelse med lignelsen om Guds rike og surdeigen. Kateketen ba henne forklare hva hun holdt på med for en dame som var på besøk på senteret, og Bianca sa: «Jeg ser på hvordan Guds rike vokser.»⁴

«Jesus er vakker!»

Erfaringene viser også at de små barna har en helt spesiell evne til bønn. Når vi legger til rette for det, kan barn være i bønn og meditasjon opp til flere timer (!), og deres bønner er spontane og fulle av verdighet. Bønnene er som oftest lovprisninger og takk. En gruppe med 4- og 5-åringer ba sammen: «Jesus er vakker! Jesus er vakker!» «Jesus, du satte et lys i hjertene våre som er vakrere og større enn solen!»

En liten gutt på tre og et halvt år formulerte disse ordene: «Godhet, lys. Amen».

Trygghet hos Den gode hyrde

Den religiøse erfaringen passer spesielt godt til barnets vesen fordi dens grunnleggende uttrykk er kjærlighet. Barnet har enormt stort behov for kjærlighet, og har samtidig mye kjærlighet å gi: «Det søker Gud ut fra et dypt indre behov i sitt eget vesen».⁵ Det var slik kateketene kom fram til navnet *Den gode hyrdes katekese*: Alle barn elsket lignelsen om Den gode hyrde, og de ville høre den om og om igjen. Lignel-

sen berører en dyp streng hos barnet der de opplever at de er tatt vare på i en trygg og kjærlig omsorg: Jente (5 år): «Nå er jeg ikke redd for noe lenger. Jeg går inn på rommet mitt når det er mørkt. Jeg er ikke redd, for Den gode hyrde er alltid sammen med meg.»⁶

Vår kirkes store skatt

Alle som er tilknyttet barn på en eller annen måte, enten som forelder, fadder, prest eller kateket, vil ha stor glede av å få kjennskap til erfaringene fra Den gode hyrdes katekese. Og det er ingen tvil om at menighetene hadde hatt godt av å kunne tilby dette for sine småbarn og gi dem en svært god start på et liv med Kristus. Det at så mange menigheter nå tilbyr Ordets liturgi for barn, viser at barnas hunger etter åndelig føde blir tatt på alvor. Det er vi nødt til, rett og slett for å ta vare på den skatten av en barneskare som nå vokser fram i kirken vår.

- 1 Når jeg så skal ut i verden: Barn og tro i tidlig kristendom. Sandnes m. fl, s. 137
- 2 Professor Gianna Gobbi og dr. Sofia Cavalletti er begge fra Italia og jobbet sammen med Maria Montessori.
- 3 I denne artikkelen henvises det til to bøker som er oversatt til norsk: «Barnets religiøse potensial» (Sofia Cavalletti, denne boken beskriver erfaringer med barn fra 3 til 6 år) og «Den gode hyrde og barnet – en vandring i glede» (Sofia Cavalletti med flere.) Bøkene kan bestilles fra hjemmesiden til Den gode hyrdes katekese i Norge: www.dghk.org
- 4 Cavaletti: Barnets religiøse potensial s. 23
- 5 Cavaletti: Barnets religiøse potensial s. 24
- 6 Cavaletti: Barnets religiøse potensial s. 39

Foto: Arthur Strand

Sunniva Vang Kristiansen er barnekonsulent i Norges Unge Katolikker. Dette er en toårig prosjektstilling for å styrke organisasjonens arbeid for barn, og den er støttet av Bonifatiuswerk.

Hun kan kontaktes på Sunniva.Vang.Kristiansen@katolsk.no/45 61 81 07.

Fakta om Den gode hyrdes katekese i Norge:

I Arendal har det vært Den gode hyrdes katekese for barna i menigheten i flere år, og det arrangeres et kurs der for kateketer i vår.

I Oslo tilbys det kurs for kateketer på helgebasis og i ukedager. Informasjon om kurstider og priser finner du på nettstedet til Den gode hyrde: www.dghk.org

St. Olav bokhandel!

Stedet for gaver til dåp, bryllup, førstekommunion og ferming

Du møter oss på historisk marked under Olavsfestdagene i Trondheim!

Besøk også vår nye barnebokavdeling i kjelleren!

Åpningstider fra 18. mai
 Tirsdag, onsdag og fredag: 10.00–16
 Torsdag: 10–17
 Lørdag: 11–14
 Søndag: 12.30–15

Mandag: STENGT

Love
&
Desire

How meditation teaches us to live

med Dom Laurence Freeman OSB

19.–21. august 2011

Dom Laurence Freeman OSB er direktør for The World Community for Christian Meditation (WCCM).

Velkommen til stille meditasjonsretreat på Granavolden ved søsterkirkene på Hadeland.
 Eukaristifeiring i en av søsterkirkene lørdag.

Informasjon: www.wccm.no og påmelding: wccm@wccm.no / tel. 938 04 814

Velkommen også til hans foredrag i Litteraturhuset (Nedjmasalen) 18. august kl. 19.30: «**New sight: the experience of faith**», og til en workshop i St. Dominikus kirke, foredragssalen, Neuberggaten 15, 0267 Oslo, fredag 19. august kl. 10.00–14.00: «**Learning to meditate: an introduction to meditation in the Christian tradition.**»

De store kulturskiftene

■ Det er interessant å lese i St. Olav 2/2011 om de katolske martyrene i Norge på 1500-tallet. Jeg tror også at nordmennene var «katolske» både i sine hoder og hjerter i flere generasjoner etter reformasjonen. Et tros- og kulturskifte skjer ikke «over natta» – det er langsomme prosesser. Slik var det da åsakulden ble erstattet med katolsk kristendom, og slik var det da katolsk kristendom ble erstattet med luthersk kristendom. Begge disse prosessene blir av enkelte historikere framstilt som noe som skjedde fra den ene dagen til den andre. Det sto et slag på Stiklestad, og – vips! – var Norge blitt et kristent land. 500 år senere bestemte en konge at Norge heretter skulle være luthersk – og dermed var det også på plass.

Noen detaljer blir da borte. Som at slaget på Stiklestad sto i 1030 sto flere år etter at de politiske beslutningene om kristningen av Norge var fattet. Men enda viktigere var den kulturelle prosessen som gikk i forkant. Vedtaket på Mostertinget i 1024 var bare en konsekvens av en kulturell prosess som hadde gått i trolig mer enn 100–150 år. I min bok «Sverd eller kors? Kristningen av Norge som politisk prosess fra Håkon den gode til Olav Kyrre» (Oslo, 2008) forsøker jeg å analysere både den kulturelle og politiske prosessen som førte fram til dette. Og det er nok min mening – om redaktøren av St. Olav tillater! – at hans rolle som har gitt tidsskriftet sitt navn, er sterkt overvurdert ...

Norge ble kristent som følge av en langvarig prosess som toppet seg med de politiske beslutningene. Da Norge ble luthersk, skjedde det i motsatt rekkefølge: Først ble de politiske beslutningene tatt, deretter startet prosessen. Det var en like brutal prosess som på det verste 500 år før. De to bøndene fra Vestfold som ble brent på bålet, og kvinnen fra Skiptvet som ble pisket i hjel, vitner om dette.

Nils-Petter Enstad, forfatter

To svar til to svar

■ Hans Fredrik Dahl hadde noen refleksjoner i St. Olav kirkeblad nr. 1 under overskriften «Dårlig katolikk», som ble kommentert i to innlegg i siste nummer. Min lese måte av Dahls tekst var litt annerledes. Han inviterer oss inn i en menneskelig refleksjonsprosess. En liten innvendig stemme i ham stiller spørsmål, undrer seg og aktiverer ham til å tenke. Denne stemmen kan betraktes positivt; den skaper en indre dynamikk og hjelper ham til ikke å gli inn i likegyldighet eller stagnasjon. Som levende byggestener i en stor kirke har vi et ansvar for å holde oss våkne. Vi bør ikke bli blindt lydige, eller slutte å tenke selv, hvis kirken skal bevege seg framover.

I kirkens historie er det nettopp selvstendig tenkende personer, med en årvåkenhet og lydhørhet for Kristus, som har skapt god utvikling.

Teksten munner ut i hans erfaring med å delta i protestantenes gudstjeneste. Han ser mange felles trekk, og lytter etter enheten i Kristus, bak splittelsen. Antagelig husker han Jesu avskjedstale til apostlene: «Dere skal være ett!» Vi kan også tenke på Hans ord til murrende apostler: «Den som ikke er mot meg, er med meg!» Dahl ser på sine søsken i troen med et kjærlig blick, og det kan man bli overskridende av (jfr. Frère Roger av Taizé). En vi ser opp til, kunne nettopp være det når noe viktig sto på spill; vi kan bare tenke på den samaritanske kvinnen ved brønnen. Kjærligheten er i sitt vesen overskridende. Dahl behøver ikke av den grunn være uvitende om, eller uenig i, vår kirkes syn på Nadverden. Kan skje det heller er et tegn på kristen hukommelse?

Slik inspirerte Hans Fredrik Dahls tekst meg.

Ingunn Cecilie Lyng,
St. Olav menighet, Oslo

■ Kjære Svein-Erik Fauskevåg og Samuel og Marianne Aga,

Da vi leste deres kommentarer til H. Fr. Dahl, ble vi minnet om den tid da vi katolikker mente den katolske tro var den eneste riktige, med andre ord – at katolikkene var de eneste som representerte den hele og fulle sannhet, andre var enten hedninger eller kjettere.

Hvor er da det økumeniske idealet som menneskeheten så sårt trenger for å skape fred? Hvor er da respekten for annerledes troende som vi så langsomt og møysommelig har arbeidet oss mot?

Vi mener at et kirkerom, et tempel, en synagoge, en moské, der mennesker møtes i bønn og tilbedelse til Skaperen, alle er hellige rom som bør respekteres og høyaktes. Burde ikke katolikker også kunne be sammen med annerledes troende? Og hvorfor skulle vi ikke også kunne gå til alters sammen? Tror vi ikke alle på en skaper, og vi kristne på den samme Jesus?

Dessuten undrer vi på: Med hvilken rett kan man hevde at protestantene «ikke har gyldig presteskap».

Med vennlig hilsen,

Simonetta og Hans Saenger,
Engelsviken

Svar:

I Det annet vatikankonsils økumenikkdekret heter det: «... vi tror at de [de protestantiske kirkesamfunn], især av mangel på sakramental prestevidelse, ikke har bevart det eukaristiske mysteriums opprinnelige og hele innhold» («Om den katolske kirke og de kristhnes enhet», art. 22).

Ordet/tjenesten «prest» brukes i flere religioner og i mange kristne trosamfunn. Samtidig er innholdet og betydningen av det en «prest» er og hva «presten» gjør, meget forskjellig. Den katolske prest og hans tjeneste er basert på Kirkens tro på Kirkene og sakramentene, mens presten i Den norske kirke er basert på DnKs egen

kirkeforståelse og lære, som er meget forskjellig fra vår.

I den katolske kirkes katekisme står det: «Ordinasjonens sakrament meddeles ved håndspåleggelse, etterfulgt av en høytidelig vigselbønn hvor Gud blir bedt om å gi ordinanden de Helligåndens gaver han trenger for å utføre sin tjeneste. Ordinasjonen setter et utslettelig sakramentalt preg» (KKK 1597). For å bli (gyldig viet som) katolsk prest må personen oppfylle de krav som stilles av Kirken og han må ordineres ved håndspåleggelse og bønn av en gyldig ordinert katolsk biskop. Ved dette meddeles den sakramentale nåde og de myndigheter som følger den katolske prestevielsen og er nødvendig for slik tjeneste i Den katolske kirke.

Med andre ord: I forhold til Den katolske kirkes og Den norske kirkes lære er en katolsk og en luthersk prest objektivt to forskjellige ting, noe som innebærer at en luthersk prest i henhold til katolsk tro ikke kan kalles «gyldig».

p. Fredrik Hansen

Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*

8

18/6	Ferming St. Frans menighet, Larvik
19/6	Ferming St. Torfinn menighet, Hamar
20–24/6	Moskva: møte i European Council of Religious Leaders
24–27/6	I England
27–29/6	I Rouen (Frankrike)
29/6	Akolyttinnsettelse St. Olav domkirke, Oslo
1–3/7	I Trondheim
5–28/7	Reservert for kontorarbeid
28–30/7	Olsok, Trondheim
5–7/8	Retrett med Norges Unge Katolikker
13/8	Messe hos St. Josephsøstrene
18–19/8	På Voss
21/8	Høymesse i St. Birgitta, Fredrikstad
22/8	Messe St. Olav domkirke i Oslo i anledning OESSH-arrangement
26–29/8	I Klosterneburg
29/8	Messe St. Olav domkirke i anledning åpning av det akademiske år
31/8	Presterådsmøte, OKB
3/9	Ferming St. Ansgar menighet, Kristiansand
3/9	Foredrag Katolsk Forum, Arendal
4/9	Ferming St. Franciskus Xaverius menighet, Arendal
4–5/9	Visitat St. Franciskus Xaverius menighet, Arendal

*Å jour per 19/5

Nytt om navn

Sr. Bituin A. Balaoing, som ledet Missionary Servants of the Holy Trinity i Molde fra grunnleggelsen i 1999 til 2006, kom tilbake til Norge og Molde i september i fjor etter å ha virket noen år i søstrenes generalledelse. Kommuniteten i Molde består dermed av tre søstre.

St. Olav

24. mars ankom seks søstre av Det hellige kors av Nha Trang til Bergen etter en lang reise fra Vietnam. Fem av søstrene har bosatt seg på Marias Minde i Bergen: sr. **Anna Nguyen Thi My Luong** (priorinne), sr. **Maria Le Thi Ngoc Dung**, sr. **Maria Tran Thi Hua**, sr. **Ane Duong Thi Thanh Tuyen** og sr. **Theresa Nguyen Thi Bich Chi**. Nummer seks, sr. **Maria Nguyen Thi Hong**, er blitt medlem av søstrenes kommunitet på Hønefoss. Sr. **Madeleine Nguyen Thi Minh Hoa**, som tilhørte kommuniteten på Hønefoss, er flyttet til Bergen. (Se også s. 38.)

St. Olav

Foto: Kånska

Carole Husby

Rønnaug Aaberg Andresen, førstesekretær ved Tribunalen i Oslo katolske bispedømme, sluttet i sin stilling 1. april 2011. Fra 1. mars

er **Carole Husby** ansatt ved Tribunalen og utnevnt til notar. Hennes hovedoppgave vil være å foreta intervjuer i ekteskapsaker rundt om i landet, med base i Bergen.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 25. mars 2011

Foto: Kånska

Den 1. april fikk augustinerkorherrenes kommunitet i Bergen et nytt tilskudd, idet Klosterneburg sendte diakonen **Dom Benedict Michael Riede** for å tjenestegjøre i St. Paul menighet. Dom Benedict er født 2. juli 1982 i Gotha i Tyskland og trådte inn hos augustinerkorherrene i 2006. Han ble diakonviet 27. mars 2011 av Franz Scharl, hjelpebiskop av Wien, og skal prestevies i september.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) /29. mars 2011

Foto: Caritas

Den 1. april tiltrådte **Camilla Miller** som Caritas Norges nye kon- torleder. Hun har storfag i antropologi og mellomfag i statsvitenskap og

Administrative Office Management. Hun har tidligere jobbet som avdelingsleder med ansvar for personal og økonomi, samt vært frivillig i Norges Unge Katolikker.

Caritas.no/St. Olav

Foto: Kånska

Norges Unge Katolikker (NUK) har fra 6. april ansatt **Anne Lynn Leonen Gelacio** i 50 % stilling som lokallagsmedarbeider. Hennes oppgave vil være

å støtte lokallag rundt om i landet, og sikre bedre kontakt mellom lokallagene og NUK sentralt. Mange kjenner Anne Lynn fra før; hun er også barne- og ungdomsarbeider i St. Olav menighet i Oslo og har hatt ulike verv i NUK i mange år, både lokalt og sentralt. Anne Lynn er utdannet førskolelærer. Menigheter som ønsker besøk av Anne-Lynn, for eksempel i forbindelse med arrangementer, kan kontakte henne på llm@nuk.no.

www.nuk.no/St. Olav

Den 29. april avla sr. **Esther Bravante** evige løfter i den filippinske dominikanerinnkongregasjonen *Sta. Catharina of Siena*. Som legkvinne arbeidet Esther sammen med Jasmine Yap hos dominikanerinnene i Bodø fra 1999 til 2002. Det finnes innpå 20 dominikanerinnkongregasjoner på Filippinene. Den dominikanske søsterkongregasjon av *Sta. Catharina of Siena* er den eldste filippinsk grunnlagte kongregasjon, med en 300-årig historie. For tiden foregår det en saligkåningsprosess for *Sta. Francisca*, grunnleggerinnen.

Msgr. Torbjørn Olsen/St. Olav

På sitt møte 14. april 2011 vedtok St. Sunniva skoles styre å ansette **Birgitte Moltubakk** i stillingen som rektor ved skolen. Birgitte

ble ansatt som lærer ved skolen 1. august 1999 og har vært en del av skolens ledelse siden 2007, de siste årene som undervisningsinspektør ved ungdomstrinnet. Den siste tiden fungerte hun som assisterende rektor. Hun tiltrådte stillingen som rektor 2. mai.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 15. april 2011

Kari Hauge trer av som kansellist og økonom i Trondheim stift fra og med 24. juni 2011. Hauge har innehatt vervene siden 1998. Ny kansellist og økonom er **Unn Madsø**, som også

Unn Madsø

er leder i den nasjonale Olsokkommissjon.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 20. april 2011

Prestevielse og løfter i sommer

Foto: Knut Krohn

Br. Erik Varden OCSO prestevises 16. juli i Mount Saint Bernard Abbey i England. Ordinerende biskop er Malcolm McMahon

av Nottingham; biskop Bernt Eidsvig av Oslo kommer også til å være til stede. Br. Erik har siden høsten 2009 studert ved Det pavelige orientalske institutt i Roma og skal fortsette studiene etter prestevielsen.

Vi gratulerer!

St. Olav

Foto: Augustinerne i Sjø

Den 12. mai ble Dom **Aegidius Tomasz Woznikowski** antatt av kapitlet i Klosterneuburg til å avlegge evige løfter på Den hellige

Augustins fest, 28. august. Dom Aegidius ble født i Mikolow, Polen i 1970 og har bakgrunn fra St. Paul menighet i Bergen. I august 2007 trådte han inn i Stift Klosterneuburg (augustinerkorherrene), og ett år etter avla han de første løfter. Han er teologistudent ved seminaret i Stift Heiligenkreuz.

Vi gratulerer!

St. Olav

In Memoriam

Foto: St. Carolus Borromeussøstre

Sr. Avita Storre CB

Født: Bleiswijk (Nederland) 26. april 1921

Død: Nijmegen (Nederland) 26. april 2011

Begravet: Nijmegen 2. mai 2011.

Søster Avita ble født i Bleiswijk, Nederland 26. april 1921. Hun fortalte en gang at hun ønsket å bli misjonær i Indonesia. I stedet fikk hun reise nordover. Hun kom til Norge og Hamar den 27. august 1953. Der begynte hun sitt virke på barnehagen og opplevde seg godt integrert i det norske samfunn gjennom barna og foreldrene. Hun ble flyttet til søstrenes barnehage i Molde 26. juni 1967. I 1968 reiste hun tilbake til Hamar og var der inntil barnehagen ble nedlagt.

Hennes «andre kall» var at hun sa ja til å begynne noe nytt, noe hun aldri hadde drevet med før, nemlig menighetsarbeid. Da biskop Gran spurte henne om å hjelpe menigheten i Moss, reiste hun uten å nøle sammen med sin medsøster Gudulina til Moss 15. september 1980.

Hennes engasjement og begeistring for multikulturelt og økumenisk arbeid viste seg i måten hun møtte medmennesker.

Hun begynte med oppsøkende virksomhet blant katolikkene i Moss omegn og gikk fra dør til dør for å presentere seg som «nonne» og St. Mikael kapell i Moss. Resultatet var utrolig! St. Mikael kapell i Ryggeveien 24 ble fullt av katolikker under messene på lørdag og søndag. Hun ble «presten» for katolikkene i Moss: Sr. Avita underviste i religion både i menigheten og skolene i Moss, drev besøkstjeneste og representerte den katolske menigheten i det multikulturelle kirkelandskapet i Moss i mange år. Styremedlem i Moss Kirkeakademi var hun helt til hun reiste fra Norge 1998.

Ikke minst gikk hun i mange år på ivrig jakt i avisannonsene etter

en bygning til en fremtidig katolsk kirke i Moss. Grunnen var at kapellet på Ryggeveien ble trangt og alt for lite for en menighet i stadig vekst. Etter noen visninger fant man endelig en som egnet seg til fremtidig kirke i menigheten vår. Den nye St. Mikael kirke ble viet og åpnet av biskop Schwenzer i 1994 til stor begeistring for alle menighetsmedlemmene og tilslutning fra andre kirkesamfunn i Moss. Men hvor ble det av Søster Avita? Hun trakk seg tilbake, og på grunn av sin helse måtte hun vende hjem tilbake til moderhuset i Nederland den 27. mars 1998.

Sr. Avita var en ekte pioner og god medsøster, blid, ydmyk og lyttende. Hennes omfattende kunnskaper gjorde det lett å snakke med henne og diskutere ulike temaer.

Hun døde stille i Nijmegen 26. april 2011 og ble begravet på søstrenes kirkegård i Nijmegen den 2. mai.

Kjære Søster Avita, takk for din kjærlighet! Vi ønsker deg en god reise til Faderhuset. Be for oss.

For St. Carolus Borromeussøstre, sr. Pauline Sundari CB

Br. **Hallvard (Thomas) Hole** OFM avla 30. april evige løfter som fransiskaner i St. Franciskus Xaverius kirke i Arendal. Han trådte inn i den polske St. Hedvig-provinsen (OFM) i oktober 2004 og hadde sitt postulat i Oslo og Klodzo (Polen). Første løfter avla han 5. august 2006 i Borki Wielkie (Polen) etter et års novisiat samme sted. Siden har han studert filosofi og teologi ved WSD Franciszkanów Antonianum, St. Antonius kloster, Wroclaw, Polen. Han ble diakonviet i Wroclaw 14. mai av hjelpebiskop i Wroclaw, Edward Janiak, sammen med fem ordensbrødre; i den samme messen ble seks fransiskanere og en picpuskandidat presteviet. Br. Hallvard skal gjøre tjeneste som diakon i en fransiskanermenighet i Wroclaw. Sommerpraksis i år skal han ha i Arendal. (Se også s. 6.)

St. Olav

Utnevelser

UTNEVELSER I TROMSØ STIFT

Biskop **Berislav Grgic av Tromsø** har den 10. og 11. mai 2011 foretatt følgende utnevelser for Tromsø stift:

Tirsdag 10. mai 2011: Pater **Marek Chelminiak** MSF, sogneadministrator i St. Eystein menighet Bodø, ble utnevnt til sogneprest i samme menighet.

Pastor **Gunther Jäger** ble utnevnt til sogneprest i Kristi Konge menighet i Narvik.

Onsdag 11. mai 2011: Pater **Jan Tetzlaff** MSF ble utnevnt til sogneprest i Den Hellige Ånds menighet i Mosjøen.

Pater **Erhard Alfons Osmantzik** MSF ble utnevnt til kapellan i Den Hellige Ånds menighet i Mosjøen.

Melding fra Tromsø stift

In Memoriam

Foto: St. Josephsøstrene

Sr. Mildred Lanfermann CSJ

Født: 12. januar 1936 i Oberhausen, Tyskland
Død: 14. april 2011 i Oslo
Gravlagt: 19. april 2011 på Grefsen kirkegård.

Søster Mildred Lanfermann inntrådte hos St. Josephsøstrene i Albachten, Tyskland, den 26. juli 1961 og begynte sitt novisiat på St. Josephs Institutt i Oslo den 2. februar 1962. To år senere, 19. mars 1964, avla hun sine første løfter, og hun avla sine evige løfter den 16. august 1969 på St. Josephs Institutt.

Før vår kjære søster Mildred inntrådte hos St. Josephsøstrene, hadde hun allerede i sitt hjemland utdannet seg som sykepleier med spesialisering i operasjonsstueteknikk. Men før hun fortsatte i sin profesjon, ønsket hun også å ta den norske sykepleierutdanning ved Vor Frue Sykepleierskole i Oslo. For

søster Mildred var klar over at hvert land har sine spesielle tyngdepunkter når det gjelder helsevesen.

Med både bred teoretisk utdanning og erfaringsbakgrunn arbeidet hun først ved Vor Frue Hospital i operasjonsavdelingen. Etter noen år der falt det naturlig for sr. Mildred å ta noe videreutdanning i gruppeledelse, og i 1972 begynte hun på Norges Sykepleierhøyskoles administrasjonslinje. Fra 1973–1975 arbeidet hun som sykepleierlærer ved Vor Frue Sykepleierskole.

Faglig vel forberedt flyttet søster Mildred i begynnelsen av 1975 til St. Josephs Hospital – medisinsk og nevrologisk avdeling – i Porsgrunn. Med store forventninger og krav til seg selv gikk hun inn i stillingen som assisterende forstanderinne. Men bare noen uker etter hennes ankomst til Porsgrunn viste det seg at hun led av Parkinsons sykdom, som utviklet seg utrolig rask. Dette førte til at hun måtte oppgi sin nye stilling, tok først litt mindre krevende oppgaver, men også disse måtte periodevis avbrytes på grunn av sykehus- og rekonvalesentopphold.

Etter en tiårsperiode med mye usikkerhet og knuste forventninger ble

hun i 1985 ført inn i den vanskeligste livsperioden; knapt 50 år gammel måtte hun bli innlagt på St. Josephsøstrenes pleieavdeling på Grefsen. Med sin sykepleierbakgrunn var hun vel vitende om at hun for resten av sitt liv ville være avhengig av andres hjelp og pleie. Vi kan neppe følge henne her, bare ha en svak anelse som lar oss forstå noe av hennes virkelighet.

I 25 år har søster Mildred levd lidelsens mysterium. Sykdommen berøvet henne for det meste av det friske mennesker setter pris på. Men én ting fikk hun mer eller mindre beholde på Grefsen: hennes interesse for alt som grodde i naturen. Ikke minst satte hun stor pris på at forholdene lå slik til rette at hun kunne delta i kommunitetens gudstjeneste og bønneliv nesten hver dag. Hun likte også meget godt å bli kjørt inn i kapellet og være der i stillhet med sin Gud. Hos Gud fikk hun den styrken og kraften hun trengte for å leve sitt kall.

Vi takker søster Mildred for alt hun har betydd for sine medsøstre og for alle dem som hun har kunnet berike med sitt liv. Sammen med søster Mildred vil vi nå be om at hun må erfare Guds omsorg og kjærlighet i all evighet.

St. Josephsøstrene

Dette er vårt bønnesvar om kall

Av Anne Samuelsen

Torsdag 24. mars ble det skrevet kirkehistorie i Bergen. Seks søstre av Det hellige kors av Nha Trang kom fra Vietnam for å etablere seg på Marias Minde, St. Franciskus Xaveriussøstrenes klosteranlegg i Sandviken. Alle er de håndplukket fra en misjonskongregasjon i vekst.

Gjengen på Marias Minde. Fra venstre: Sr. Mary, sr. Maria Dung, sr. Angeline, sr. Theresa, sr. Maria, sr. Maria Rosa, sr. Anna, sr. Sylvia, sr. Madeleine, sr. Ellen, sr. Chi, sr. Astrid og sr. Ane.

Og alle er spente på hvordan de vil takle det kalde klimaet, og på møtet med sin nye menighet.

«Vi ser frem til å lære å kjenne norsk levemåte og kultur, og jeg ønsker for søstrene at de skal ta til seg alt det som er godt i Norge – og samtidig at de ikke må glemme sin vietnamesiske kultur.» Dette sier søstrenes priorinne, sr. Anna, som har erfaring både som priorinne og novisemester fra Vietnam. Fra nå av er hun én av to priorinner som lever under samme tak i det vakre klosteranlegget fra 1956.

Ny fylde og latter

«Det er en sånn fylde i korbønnen nå. De synger vakkert,» sier sr. Maria Rosa, en av St. Franciskus Xaveriussøstrene. «Det er så mye latter og glede.» Intrykket bekreftes av sr. Maria, som sitter i biblioteket der de seks søstrene på en blanding av norsk og vietnamesisk skal intervjues av St. Olav. «De ler så mye» sier hun og smiler. «Ja, det gjør vi,» bekrefter sr. Madeleine. Hun kom med kongregasjonen for syv år siden da den slo seg ned på Hønefoss. Den nyutdannede sykepleieren, som under studietiden bodde på Katarinahjemmet i Oslo, løper nå til og fra i klosteret på Marias Minde og tolker mellom to søsterkongregasjoner som ennå ikke har noe felles språk.

Det faller mange oppgaver på en som skal hjelpe fem medsøstre (den sjettede er på Hønefoss) med å finne seg til rette i et nytt land med en ny kultur, og som skal tilpasse seg en annen kongregasjons rytme og livsmåte. «Det er mye uvant, og litt spesielt er det å ikke ha de vanlige arbeidsoppgavene å gå til. Den tiden vi ikke bruker til bønn, går med til å lære seg norsk, og det meste her er helt forskjellig fra det vi er vant med. Og ja, det blir mye latter, for det er så mange misforståelser som oppstår, særlig når søstrene prøver å kommunisere sammen på egen hånd.» Den første oppgaven for de nyankomne blir å lære seg språket skikkelig. Mens de venter på plass på Nygård skole til høsten, er det FX-søster Angeline, tidligere lærer ved St. Paul skole, som underviser. «Men norskundervisningen er kontinuerlig,» tilføyer franciskussøstrenes priorinne, sr. Mary. «Den foregår i kirken, i refektoriet og under rekreasjonen, for søstrene både ber, spiser og hygger seg sammen.»

Pågangsmot

«Allerede før de kom hit, hadde de lært seg god nok uttale til at de kunne delta i korbønnen, for sr. Madeleine hadde vært to måneder i Vietnam og hjulpet dem med forberedelser,» sier 88-årige sr. Ellen fra sin stol på

rommet sitt. «Jeg var syk da de kom, og lyttet til messen over høyttaleren her. Da strømmet bønningen inn, og jeg skjønnte at det som faktisk var vårt største savn når vi etter hvert ble så få igjen, var å ha noen å be sammen med, å ha slike unge stemmer til å bære bønningen. Søstrenes ankomst ble en fantastisk overraskelse for oss. Nå fyller de huset med ungdommelig begeistring, livsglede og pågangsmot. De gir nytt liv både til fellesbønnen og felleslivet og er – selv om vi ennå ikke forstår hva de sier – til stor trøst og glede for oss gamle. Og så får vi bli kjent med en ny kultur og nye måter å dekorere kirken på, legger hun til. «Så du den flotte blomsteroppsatsen foran alteret i dag? For ikke å snakke om nye smaker. Søstrene spiser ennå vietnamesisk middag, og så smaker vi litt på hverandres mat og ler når den vietnamesiske chilisausen blir for sterk for selv de modigste av oss.»

Sr. Ellen leter i skapet: «Se hva de ga oss da de kom: dette vakre putetrekket med kors og navnet til hver enkelt søster brodert på.»

Arbeidsoppgaver

Men søstrene har mer enn evne til å reflektere Guds kjærlighet og glede gjennom håndarbeider og væremåte. Sr. Mary mener det er viktig nå å gi

Foto: Kari Berge

Vel gjennom tollen på Flesland

Foto: Annette Mørk-Jensen

St. Paul menighet ønsket velkommen med messe og kirkekaffe søndag 27. mars.

Foto: Kari Berge

Velkommen til Norge!

søstrene tid til å finne seg til rette så de virkelig kan få bruke sine evner og kunnskaper, «for her er både sykepleiere, førskolelærere og en dataingeniør». Dette er en misjonskongregasjon med høyt utdannede søstre, som nå har hus både i USA, Japan og Norge. Sr. Madeleine supplerer statistikken: «I Vietnam har vi i 2011 359 søstre og 50 kommuniteter. Vi samarbeider med sogneprestene i de lokale menighetene og arbeider etter hver enkelt menighets behov, for eksempel i sakristiet, med katekese eller med barne- og ungdomsaktiviteter. I tillegg driver kongregasjonen barnehager og arbeid for spedalske og fattige. I moderhuset er det over 300, både søstre, noviser, postulanter og kandidater.»

Hva søstrene skal gjøre her i landet, er det vanskelig å spå om, men her er mange muligheter. «Noen av dem må på sikt ut i norsk arbeidsliv og skaffe

inntekter, men bare Gud vet hva Han har planer om for søstrene i Norge,» sier sr. Mary. «At de er dyktige, driftige og kreative, viser seg allerede i hvordan de tilpasser seg og tar ansvar i det daglige her i klosteret, hvordan de kommuniserer etter beste evne med sine nye 'medsøstre' og tar del i pleieoppgaver.» Men, understreker sr. Mary, «de er ikke her for å ta seg av oss! Det har vi ansatte til. Men vi er veldig takknemlige for deres vilje og evne til å tilpasse seg en aldrende søsterkongregasjon, der særlig de som er demente, er veldig vare for endringer. Blant annet valgte søstrene å bruke vår grå drakt når de er her på huset, slik at søstrene ikke skal oppleve dem som fremmede, slik at de skal gli inn og skape tillit. Ved å bruke denne drakten tar de dessuten del i en god norsk tradisjon, for da vi skiftet drakt i 1965, valgte vi en som var designet med basis i den norske bunaden. Men de bærer fortsatt sin lange sorte drakt til høytid og fest, og de vil fortsatt være søstre av Det hellige kors.»

Bønnesvar

Sr. Mary kan endelig lene seg tilbake med en god visshet. Nå har hun noen som kan avlaste henne i de mange oppgaver som hun de siste årene oppdaget at hun var den eneste som kunne skjøtte. «Det er godt å ha yngre hender rundt seg, men ikke minst er det godt å vite at det nå er noen som vil videreføre et søsterliv på Marias Minde. Dette er vårt bønnesvar om kall. Det spiller ingen rolle om svaret kom med 'ferdig eller halvferdige' søstre. Søstrene fra Vietnam er vårt bønnesvar, det vet jeg, og vi takker alle Gud i glede!»

Fra biskop Berislav Grgic'

kalender*

19/6	Narvik, 35-årsjubileum for kirken
27-30/6	I München
1-5/7	I Zagreb
22/7	I Garbeck (Tyskland)
23-27/7	Liboriusfest i Paderborn (Tyskland)
28-31/7	Olsok, Trondheim
10-22/8	Verdensungdomsdagen, Madrid
29/8-2/9	Presteretrett Storfjord
4/9	Bodø: innsettelse av sogneprest

*Å jour per 17/5

Nyhet fra
St. Olav forlag

Kjære pave
- fra Lolek til Johannes Paul II

www.stolavforlag.no

Å søke Guds vilje

I Johannesevangeliet leser vi i 4,34:
«Min mat, det er å gjøre hans vilje som har sendt meg, og utføre hans verk.» Og i vår ordensregel står det under kapittelet Lydighet: «Hver enkelt er alltid innstilt på å søke Guds vilje. . .» Begge skriftsteder er vesentlige for vårt liv som ordenssøstre.

Spørsmålet om Guds vilje er dypest sett grunnet i at vi tror Gud vil det beste for oss. Når vi altså søker etter Guds vilje og handler etter den, velger vi den beste mulighet. Derfor er det viktig å finne ut hva Gud ønsker av oss. Det er ikke alltid så lett. Jeg vil belyse det ved et eksempel.

Valg

Ved årsskifte gikk en film på kino under tittelen *Om guder og mennesker*. Den handlet om et trappistkloster i Algerie i Atlasfjellene. Åtte franske munkere levde der i fred med den muslimske befolkningen. Syv av munkene ble en dag kidnappet og senere drept av opprørere. Munkene hadde en tid på forhånd fått beskjed om at deres liv var i fare, og de ble bedt om å reise tilbake til Frankrike. Befolkningen, derimot, bad dem om å bli. Da munkene fikk beskjed om situasjonen, ville de fleste forlate landet med en gang. Det var deres spontane reaksjon. Den eldste blant munkene foreslo at de skulle bruke litt tid til å overveie og be over hva de skulle gjøre. Det ble vedtatt av alle. Så fikk vi se prosessen den enkelte munk gikk igjennom for å bli klar over hva som kunne være Guds vilje. Det var gripende å se hvordan hver og en søkte svar i naturen, i samtaler, i arbeid med de fattige og i bønn – og legge merke til forandringen som tok til i den enkelte. Til slutt kom alle til samme resultat. De ville forbli på stedet selv om de måtte dø, og de

utstrålte en fred og ro som var forbausende. En av dem uttalte at han stod der som en fri mann, og slik ville han gå fremtiden i møte.

Filmen har gjort dypt inntrykk på meg. Jeg kunne også oppdage likhetstegn mellom vårt liv som St. Josephsøstre og munkenes liv med hensyn til å finne svar på eksistensielle spørsmål, men også i dagliglivets større eller mindre valg. Hos munkene gjaldt det å velge mellom liv eller død. Hos oss kan det være spørsmål ved veivalg i vårt eget liv, men også i fellesskapet. Det kan være at vi for eksempel blir bedt om å overta en ny oppgave eller å velge en ny ledelse til fellesskapet. St. Ignatius gjorde store erfaringer i sitt eget liv med hensyn til valg, og i veiledningen av utallige mennesker. Hans motto var å søke Guds vilje slik at alle avgjørelser ble til Guds større ære og til nestens frelse. I alle våre spørsmål angående valg skulle vi søke Guds større ære og nestens frelse. Det skulle være det avgjørende.

Å skjelne

Likevel er det ikke alltid like lett å bli klar over hva som er Guds vilje, vår egen vilje kan gjøre oss blinde. St. Ignatius har gitt oss noen retningslinjer som kan være til hjelp i valgsituasjoner. Valget står alltid mellom to eller flere muligheter. Først og fremst skal vi ta oss tid til bønn, bibellesning og overveielser. Tidsfaktoren har noe å si. Det så vi tydelig i filmen, hvordan den første spontane beslutningen etter en tid ble helt forandret. Dernest er det viktig å innhente opplysninger slik at vi kan se både på fordeler og ulemper, men det er ikke nok. Vi skal be over hver mulighet, bruke både forstand og hjerte, slik at vårt hjerte kan bli rensert litt etter litt for alt som står i veien for Guds større ære og nestens frelse. Det er nemlig forskjellige bevegelser,

følelser og motivasjoner som kan lede eller avlede oss, og det er om å gjøre å skjelne mellom dem (discernment), oppdage om de kommer fra Gud eller om de har sitt opphav i vår egoisme. Når vi så ber Gud om å vise oss den rette vei, og lytter oppmerksomt på Hans ord, kan vi forhåpentlig litt etter litt se mer med Guds øyne på saken, så vi kommer til en avgjørelse som fremmer Guds ære og nestens frelse. Da vil vi kunne oppleve en indre frihet og erfare glede og fred, som det i filmen gjenspeilte seg i munkenes ansikter – til og med da de gikk til retterstedet.

Jesus er alltid vårt største forbilde

Gjennom sitt jordiske liv, sin lære og sitt virke har han vist oss hvordan han oppfylte Faderens vilje. Også vi er kalt til å søke og gjøre Faderens vilje i dagliglivets utfordringer og valg. Da er det vesentlig at vi ber Guds Ånd om å opplyse og veilede oss gjennom dagen, slik at vi ta de rette beslutningene, som mest fremmer Guds ære og nestens frelse.

ST.
OLAV

Vi takker!

Per 15. mai er det kommet inn kroner 145 183 i gaver til St. Olav i 2011. Takk til alle våre givere!